

ZORA

GLASILO KATOLIŠKO-
NARODNEGA DIJAŠTVA

LETNIK XVI. ■ ZVEZEK 5.

ZORA IZHAJA VSAK MESEC DVAJSETEGA
S PRILOGO PRVI CVETI TER STANE CELO-
LETNA NAROČNINA K 4, ZA DIJAKE K 2

LJUBLJANA, 1909/1910

NATISNILA »KATOL. TISKARNA«

Vsebina:

	Stran
Boj svobodni misli! (A. B.)	97
Iz zgodovine Marijinih kongregacij. (J. Samsa.) (Dalje.)	100
Dopis iz Lovanja	102
Z južnih tal. (Dr. Zvonko.)	104
Iz prijateljevih pisem. (J. Stenar.) (Dalje.)	108
„Le Sillon.“ (F. Fr. S.)	110

Visokošolsko dijaštvo.

„O predavanjih kot sredstvu znanstvene izobrazbe.“ — Slavistična stolica na dunajskem vseučilišču. — Češka univerza. — Lep znak narodne zavednosti. — Visoke šole. — Socialno dijaško gibanje. — Francosko katoliško dijaštvo. — „Časopis pokrokového studentstva“	112—115
--	---------

Glasnik.

Pro domo. — Iz znanstvenega kluba „Danice“. — Slovenska dijaška zveza. — Knjižnice S. D. Z. — V narodnoobrambnem klubu S. D. Z. — „Slovanska Liga katoliških akademikov“ na Dunaju	115—118
--	---------

Srednješolsko dijaštvo.

Prvi češki katoliški gimnazij. — Prvi reformni realni gimnazij. — Veslarstvo na c. kr. drž. realki v Litomericah na Češkem	118—119
--	---------

Listek.

Koledar hrvatskoga katoličkoga narodnoga dijaštva. — „Proletno Cvijeće.“ — „Studentska Hlidka“. — „Молода Україна.“ — „Soziale Studentenblätter.“ — Listnisa upravnništva	119—120
---	---------

„Prvi Cveti.“

Magdalen. (Aristides.)	33
V Belo Krajino. (Bogumil Gorenjko.)	33
Kam? (Izor Etran.)	36
O sv. Martinu. (Rastislav.)	37
Ocene	39

Na platnicah.

Nadaljevanje ocen.

Slovenska dijaška zveza, Ljubljana, Zalokarjeva ulica 10.
— Slovensko katoliško akademično društvo „Danica“,
Dunaj, VIII., Schönborngasse 9, Parterre, 4. — Slovensko
katol. akadem. društvo „Zarja“, Gradec, Brunnngasse 7/I.
Uredništvo „Zore“: Fr. Stelè, phil., Dunaj (Wien) XVIII.
::: Schulgasse 30. III./19. :::

Naročnina naj se blagovoli pošiljati potom čekov pošt. hran. ali po nakaznici
upravnishtvu „Zore“, Ljubljana, pisarna Katol. tiskarne.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Ivan Podlesnik.

A. B.:

Boj svobodni misli!

Ni še dolgo tega, kar se govori o „svobodni misli“. Prinesli so to prostožidarstvo v drugi izdaji iz tujine in ga presajajo na slovenska tla. Beseda je nova za staro vsebino. Svobodna misel je stara od vekov, le krila menjava kot moderna gizdavka. Ko se je rodila, so jo zvali napuh. Odtedaj se preraja in prenavlja, bistvo ji pa ostane isto: upor proti avtoriteti večnih resnic.

Stoletja bijemo katoliki boj z nasprotniki katolicizma. Slednji so odkriti ali pritajeni. Ta slika je stara in vedno nova. Med pritajene se štejejo v naši dobi radikalci, modernisti raznih barv in nians, vsi, katerim je vera privatna stvar itd. Odkriti naši sovražniki so pa svobodomiselci. Razlika med njimi je le drugotna: prvi skrivajo svoj namen za raznimi krinkami, drugi ga priznavajo. Ker so si v stvari edini, zato drug drugega izpopolnjujejo, vedno nehote, često hote. Taktika je stara, a se je vedno obnesla; o volkovih v ovčji obleki so govorili pred veki. Kadar pa volk nima strahu, grabi in ropa javno. Pred časom bi bili na Slovenskem odkritega svobodomiselca nagnali, sedaj mirno vrši svoje peklenko apostolstvo. Oglejmo si ga, kaj je in kako dela?

Ta nasprotnik deluje smotreno, iz zgodovine se je veliko učil. Zmožen je tudi žrtev; ne iz navdušenosti za vzvišenost svojega zvanja, temveč iz sovraštva... Vodijo gibanje možje in možički, ki je mnogim izmed njih odprl vhod v svetišče izobrazbe zlat ključ katoliške, klerikalne dobrotornosti. Poturica je gorji od Turčina.

Svobodna misel je zgolj zanikujoč princip. Rimski kongres jo je sledeče označil (Sv. m. 1909, št. 9): „Svobodna misel je vsesvetovna zveza za obrambo pravice za svobodno izražanje vsake misli na verskem, političnem in socialnem polju.“ Iz tega sledi: Svobodna misel ne more po svojem bistvu dati principov enotnega svetovnega in življenjskega naziranja. Zago-varjati mora svobodo izražanja vsake misli, torej dosledno tudi katoliške. Tu neha logika in doslednost. „Moderni človek ni le prisiljen, da nastopi proti zlorabi vere v posvetne stvari, on mora nastopiti naravnost proti Cerkvi sami, proti njenim naukom.“ Kdor pa vidi v naukih Cerkve zaviranje svobode, mora videti isto v naukih vsake struje, vsakega moder-

nega naziranja. Zato omenjena označba ne odgovarja niti bistvu, niti tendencam svobodne misli.

Svobodna misel hoče podreti Cerkev in pobija njene nauke brez ozira na resnico, ki je v njih. Moč katolicizma je v njegovih naukih, v ustroju Cerkve in v vzgoji. Proti tem trem činiteljem dirja Sv. m. najhujše. Predvsem proti katoliški metafiziki in morali. Vprašamo pa Sv. m.: ali morete trditi, da ni zagovarjal ali ne zagovarja glavnih načel kat. nauka, seveda kolikor gre za naravno razumevanje, ta ali oni moderni modroslovec, ki mu ne morete očitati klerikalizma?

Dalje Sv. m. preganja in zlobno zasleduje cerkveno hierarhijo: papeža, škofe, duhovščino. Orožja so ji v tem boju vsa dobra, nasilje in laž, nepoštenost in predsodki. Dokazi! Slučaj Ferrer dokazuje vse. Nasilje: framasonstvo je hotelo izsiliti njegovo oproščenje. Laž: laž je, da bi bil Ferrer umrl mučeniške smrti. Nepoštenost: odgovornost za čin državne samoobrambe hoče naprtiti Cerkvi. Da se bori Sv. m. s temi sredstvi, dokazuje tudi vsaka številka slovenske izdaje.

Najostrejši boj pa se bije za katoliško vzgojo in proti njej. Ognjišče vzgoje so zakonska vez, rodbina ter šola. Svobodna zveza zakonskih, svobodna ljubezen, svobodna šola! Lepe besede, mamljive, a varljive, ker so grobokopi človeške družbe. Modroslovje odklanja dosleden individualizem kot izrodek, Sv. m. pa se gradi na tem naziranju in zato boleha na isti neozdravni bolezni.

Ne da se tajiti, da Sv. m. tudi pri nas dobiva tal, ne le med izobraženstvom, tudi na deželi. Zakaj? Sv. m. je imela dobrega predhodnika in ima zanesljive zaveznike: liberalce starega, zlasti novega kova in soc. demokrate. Ker Sv. m. le zanika, lahko družji k temu razdiralnemu delu ljudi najbolj različnih mnenj.

Dalje je vsesvetovna zveza in ima zaslonbo pri posestnikih drugih narodov. Podpira jo z največjim veseljem židovski kapitalizem, bodisi direktno ali indirektno.

V starejših časih je ždela Sv. m. v knjigah in glavah bolj izobraženih. Dandanašnji pa sili med ljudstvo in med mladino. Njeni razširjevalci dobro vedo, da jim nudijo le nevednost in mlada leta pripravna tla. Ferrer je vzgajal mlado generacijo v svojem duhu.

Sv. m. uporablja vsa moderna sredstva za razširjanje svojih revolucionarnih idej: osebni stik, organizacije, tisk.

Dušeslovno razlago za širjenje tega gibanja kot vsega slabega pa daje sv. pismo: Človekov razum se lahko moti in volja je k slabemu nagnjena.

Boj proti temu najhujšemu sovražniku mora biti smotren in sistematičen. Zavedati se moramo pomena Sv. m. in izbrati pravo orožje. Zdi se nam, da je naša javnost do zadnjega časa podcenjevala nevarnost, ki tiči v tem gibanju. Potrjuje nas v tem način poročanja o shodu Sv. m. v naših listih. Ta shod je bil morda v zabavo poročevalca, a resen list mora točno

označiti pomen kakega dogodka, s smešenjem prireditve same tega ne doseže. Shod ni bil Grand-Variété, temveč resen pojav v našem javnem življenju, tega se moramo zavedati, na to mora naš tisk opozarjati vedno in vedno. Nič ne hasni, če smešimo žensko, ki jo je nesreča zanesla v te vrste, njeni slabi verzi pa še posebno nimajo s tem kulturnim vprašanjem nobenega stika. S tako taktiko le ponižujemo nivo svojega časopisja.

V tem boju velja zob za zob, meje pa stavita morala in dostojnost. Naše orožje je resnica, z njo bomo zmagali.

Prvo in najvažnejše pozitivno sredstvo je versko poglobljenje ljudstva, pravo krščansko življenje in živa katoliška zavest. Naše duhovništvo ima toliko dela na svojih ramah, da ga komaj zmaguje. Duhovščine je premalo, zlasti v Primorju. Zato mora biti naša skrb, da kot versko zavedni lajki kinalu preplavimo svojo domovino in odvzamemo duhovščini bremena in posle izvun Cerkve ter skupaj delamo vsak v svojem delokrogu.

Naš tisk je razširjen in mogočen, to moč moramo izrabiti proti Sv. m. do zadnjega. Svobodno misel je doslej pobijala Mladost. Določil naj bi se en list, morda Čas, kjer bi bili zavrtnjeni vsi očitki vsake številke Sv. m. — Mladost mora poučevati mladino, Domoljub pa ljudstvo o tem strupu.

Srednješolska mladina ne sme čitati Sv. m. Morda se kdo obregne, češ to je pa nazadnjak, mračnež, ne da osebne svobode itd. Vsa vzgoja obstoji v tem, da vzgojitelj ravna voljo gojenčevo. Volja se mora opirati na gotove norme; norme pa določa razum. Ti pravci razuma se morajo tako ustaliti, da jim sledi volja brez ozira na čutne mike in nagibe strasti, udobnosti itd. Mlad človek, tudi srednješolec, pa še nima tako trdnih nagnjenj za gotovo ravnanje, da bi mogel klubovati nasprotnim vplivom. Tudi je apologetična izobrazba na gimnaziji nedostatna, srednješolec ne more prebirati tako tendenčnih listov kot je Sv. m. s hladno kritiko, ne more ločiti zrna od lupine. Zahtevamo od srednješolskih oblasti kontrolo nad dijaki in naj ne pričakuje od nas prizanašanja učitelj, ki ve, da čitajo dijaki Sv. m., in to trpi. Dobrobit naše dijaške mladine više cenimo kot ozir na kakega radikalnega ali liberalnega kulturonosca.

Primeroma lahek boj z preperelim liberalizmom naj nam ne zatemni oči. Če ga treščimo ob tla, bo duh nasprotstva vstal v novi obliki. Večina izobraženega naraščaja je prožeta s protikatoliško zavestjo, svobodomiselná do kosti. Loči se od starih liberalcev, razumeva duh časa, ki kaže uspehe le v demokratizaciji vsake ideje. Zato bo ta boj hujši in ne smemo odlašati niti trenutka. Zatiranje vsakega pojava Sv. m. je naša sveta dolžnost, zato tudi naša nezrušna pravica.

J. Samsa :

Iz zgodovine Marijinih kongregacij.

II.

Prva Marijina kongregacija na Kranjskem je bila ustanovljena v Ljubljani leta 1605. za časa najslavnejšega ljubljanskega škofa Tomaža Hrena. Leta 1597. so prišli v Ljubljano jezuitje, ki so si pri Sv. Jakobu (na mestu sedanje Krautove hiše) ustanovili svoj koleg (šolo in stanovanje za dijake). Kot najboljšo sredstvo verske vzgoje so v svojem kolegü sestavili Marijino kongregacijo. Dne 21. decembra leta 1605. se je prvič zbralo 12 dijakov ter izvolilo izmed sebe prve predstojnike prve Marijine kongregacije na Kranjskem. Dne 3. decembra leta 1606. so slovesno prebrali pismo iz Rimā, s katerim je bila mlada družba potrjena in pridružena bratovski materi v Rimu; imenovala se je „Družba preblažene Device Marije v nebo vzete“.

Do leta 1611. so sprejemali v to družbo samo dijake jezuitskih šol. Dne 5. junija leta 1611. je imela družba slovesen shod, h kateremu so prišli kranjski plemenitaši, duhovska in svetna gosposka in tudi škof sam. Pri tem javnem in slovesnem zborovanju so kongreganisti izbrali škofa Hrena za vrhovnega poglavarja družbi. Od tega leta dalje pa je škof Hren sprejemal v kongregacijo tudi odrasle može duhovskega in svetnega stanu.

Škof Hren je podaril družbi krasno knjigo, v katero so se zapisovala imena kongreganistov; prvi se je zapisal on sam. Biti ud ljubljanske Marijine kongregacije, si je vsakdo štel v veliko čast; saj so bili tu člani najvišjega plemstva, plemiči ne samo po rojstvu, ampak tudi po duhu in mišljenju. Ko je prišel leta 1616. nadvojvoda Ferdinand, poznejši cesar Ferdinand II. — zaradi vojske z Benečani v Ljubljano, se je dal 12. decembra sprejeti v Marijino kongregacijo; pod svoj lastnoročni podpis pa je zapisal: „Corona legitime certantibus“.¹

V ljubljansko Marijino kongregacijo se je vpisal slavni kardinal in nadškof dunajski Leopold Karol Kolonič, rodom Hrvat. Ko so Turki leta 1683. oblegali mesto Dunaj, je bil Kolonič v krščanskem taboru in pomagal, kjer je mogel. Turški poveljnik Kara Mustafa je prisegel pri Alahu, da mu lastnoročno odseka glavo, kadar si osvoji mesto. A Turki so morali bežati in zmagovalci so si delili bogat plen. Tudi škof Kolonič je hitel, da dobi svoj delež. Nabiral je po šatorih lačne, bolne in zapuščene otroke; skrbel je zanje, dokler jim ni zagotovil prihodnosti. Hvaležni Dunaj mu je na najodličnejšem mestu pred mestno hišo postavil spomenik.

Ljubljanska kongregacija je bila kmalu prenapolnjena; zato so si meščani in obrtniki 2. julija 1624 ustanovili svojo lastno kongregacijo. A dijaška kongregacija je tako hitro rasla, da je v kratkem času pognal iz debla še drug zelen vrh: kongregacija za dijake tretje in četrte šole.

¹ Knjiga, kamor so zapisovali imena udov in v kateri je tudi Ferdinandov podpis, je sedaj v arhivu Rudolfinuma v Ljubljani.

V Ljubljani so rasle Marijine kongregacije do leta 1773. Tedaj pa je zavel po Avstriji mrzli veter jožefinizma. Cesar Jožef II. je v prid svoji absolutistični in centralistični politiki omejeval Cerkev svobodo, kjer je mogel; Cerkev je smatral za državni urad in duhovnike za svoje uradnike. Vse je moralo prenehati, kar količkaj kaže moč in življenje katoliške Cerkve. Dne 22. novembra leta 1783. je dvorni dekret prepovedal vse Marijine kongregacije v Avstriji. Nad 80 let ni bilo potem kongregacije na slovenskih tleh. Prvo Marijino kongregacijo v preteklem stoletju je ustanovil katehet Jožef Kerčon za samostanske gojenke v Škofji Loki leta 1858. Istega leta se je ustanovila Marijina kongregacija pri uršulinkah v Ljubljani.

Novo bujno življenje pa se je pričelo za Marijine kongregacije, ko je leta 1898. zasedel ljubljansko škofijsko stolico mož poln idealov, navdan z ljubeznijo do slovenskega ljudstva in zlasti do slovenske mladine, dr. Anton Bonaventura Jeglič, v čigar geslu: „Adveniat regnum tuum per Mariam“ je tako lepo izražen namen Marijinih kongregacij. Že leta 1905. smo imeli na Slovenskem 431 kongregacij in samo v ljubljanski škofiji 33.138 udov.

In danes ni tako mnogoštevilne in mogočne organizacije kakor je marijanska.

* * *

Navedel sem par števil in nekoliko suhih dejstev brez govorniških in reklamnih okraskov. Čemu tudi? Saj je zgodovina Marijinih kongregacij najsijajnejša kritika, najkrasnejši slavospev njim samim. Dejstva, ki sem jih navedel, so samo okvir, v katerem se je vršila prava zgodovina Marijinih kongregacij. Zgodovina zatajevanja, zgodovina verskega udejstvovanja, zgodovina teženja po idealih. Saj je zgodovina življenje; in življenje je bilo in je še v dobrih kongregacijah. Tu je vladalo bujno versko življenje, življenje zatajevanja, življenje kreposti, življenje idealov.

Ali ni znak našega časa neka raztresenost nazunaj, razdvojenost s samim seboj? Tudi dijaštva se loteva tista nezadovoljnost s samim seboj in s svetom. O velikem delu našega dijaštva veljajo Schillerjeve besede: „Die Ideale sind zerronnen.“ Ali si morete misliti hujšo nesrečo za dijaka? Mlad, poln upov in nad za prihodnost, vse upa vanj: domača hiša, domovina, narod; a on — brez idealov, brezpredmetna senca.

Kje iščete vzroka tej moralni dekadenci v našem dijaštvu? Brž ko človek izgubi versko težišče, postane igrača svoje volje, igrača svojih strasti. Odtujenje verskim idealom prinese s seboj moralno indiferentnost. Zdi se, da naš čas deloma že to razumeva; le pogledjte, kako veselo se razcvita versko življenje po Slovenskem. Da, nazaj k srednjeveškim verskim idealom; v tem vidim rešitev slovenskega dijaštva in slovenskega naroda, nazaj k praktičnemu krščanstvu. Saj versko življenje, udejstvovanje verskega prepričanja ni znak neke slabosti in inferiornosti, kakor se takozvani „inteligenci“ dozdeva, — to pa vsled same nevednosti v religioznih vprašanjih, — ampak je udejstvovanje njegovih najvišjih zmožnosti, razuma in volje; versko življenje je najvišje usovršenje človekovo na zemlji.

Zato je vesel pojav v zgodovini našega dijaštva, da je začelo živahno versko življenje v okviru Marijanskih kongregacij. Saj je zadnji in najvišji cilj Marijanskih kongregacij vzgojiti člane v нравno popolne ljudi, doseči pri njih najvišji ideal samovzgoje, reformirati posameznika in s tem cele stanovne in celo družbo. Marijanska kongregacija ima torej najvišji cilj, ki ga more doseči človeško življenje. In ta cilj doseza, kažoč vedno na večnoplepi in nedosežni ideal prečiste Device.

Zato pa mladim dijaškim kongregacijam krepki: Na zdar! Vivant, crescant, floreat.

Dopis iz Lovanja.

Dragi prijatelj! — Moj Bog — pa ne misliš zares, naj dokazujem bralcem „Zore“ veliki „pomen studija v inozemstvu za nas!“ Imam jih veliko za prepametne in preveč za krilate, da bi hoteli čepeti v gnezdu, širiti žejne in lačne kljune, in čakati, da jim pade vanje rosa in mana nebeška, medtem ko za tri mahljaje s perutnicami od njih vre na dve strani biservoda in je mastne hrane v izobilju. Ne, če so naši sivi ptiči doma, so jim pristrižene peruti! Denar, bratec, to je vse. (Vem da ti je ta beseda zoprna, in verjemi, da je meni tudi. Na papirju zveni kaj mrzlo, toda na mizi in v žepu, ah, tako ljubo in milo!) Če bi se našel človek, ki bi vrgel pest zlata med naše fante, gredo vsi jutri z Dunaja, rajši si ogledat po svetu, kot si dati razbijati glave od burševskih palic. Kljub vsemu temu, pa je tudi to-le res:

Kdor strada, temu je slednjič pravzaprav z ozirom na njegovo stradanje popolnoma vseeno, če je na Dunaju ali v Peterburgu. Še malo več je res: kdor strada na Dunaju, ni da bi moral stradati tudi n. pr. v Belgiji. V Louvainu staneta dve lepi sobi (tu nihče ne stanuje drugače) z zajtrkom vred 30 fr, kosilo v gostilni 35 fr, za večerjo je pa vpeljala pametna navada kavo ali čaj ali holandski sir. Povej to našim sokoličem! Povej jim tudi, da je tobak poceni, in pivopivcem — kuga vanje! — da je bordeaux drag, toda pivo teče po kanalih.

Sporoči jim, dragi, nadalje, da dobi dijak na louvainskem vseučilišču tisto krepost, ki nam je je, vernikom, najbolj treba, neomejeno zaupanje v znanstveno in moralno moč katolicizma ter drznost samozavestnega prepričanja, ki je najhujše orožje liberalca — naj tako imenujem ono nedoločno in izpremenljivo beštijo in ti mi odpusti, če ni naziv eksakten! — Tu vidi dijak profesorja, ki se prekriža, preden začne predavati bodisi dogmatiko ali konsularne vede, eksperimentalno psihologijo ali organsko kemijo, in ki ve, zakaj se križa. In če še govori z njim na njegovem domu ali v laboratoriju, na izprehodu ali v kavarni brez vseh šolskih ozirov, se zave, kako široka in globoka so pljuča, s katerimi diha katoličan in . . . jaz ne vem, kaj — najbrže teče kupit rožnivenec, če ga še nima, ali gre k izpovedi.

Toda najini tovariši so tako žejni znanja in te bodo vprašali, česa se bodo naučili v tujini. Reci jim, naj gredo poizkusiti! Za mejo človek vdihuje spoznanje, ko ga doma gloda iz knjig. Najprej se nauči igrati jezika, in kdor ga ne zna, bi ravno zato moral med tujce. Mislim, da jih nimate v „Danici“, ki bi zaradi tega ostajali doma, a če jih imate (in vredni so, da jim vzamete trak), jim povej, da sem jaz n. pr. bil pred štiriindvajsetimi leti tako neveden, da nisem znal nobenega jezika, in sem se upal priti na svet.

Res, človek se v novih razmerah uči bedé in v spanju. Prvi vtis, ki ga dobi od tujine, je brezmejna potrnost in zapuščenost, ki ga žene, da pade neznanemu trgovcu, ki govori na cesti nemški, okrog vratu. Kakor kaplja v morju, kakor berač na plesu, kakor slepec v knjižnici — toda zavest neznatnosti je začetek veličja. Čez štirinajst dni govori potrebne reči za silo (nepotrebni pa itak nikoli ni treba!), čez tri tedne razume predavanja popolnoma, čez dva meseca jih piše, čez pol leta misli že na plesno šolo in pred koncem se je za vetroglavce bati, da se zaroče. Medtem se je orientiral v studiju, odprl si pota do literature, se znašel v strokovnih časopisih, se zaljubil v svoj kot v knjižnici in si zbira tvarino bolj kot jo obdeluje, in tvarino, do katere ne more doma delavca roka. Mladi učenjak si v množici novih pojavov izbistri in poglobi pogled, vidiki se mu razširijo in spozna, da je za znanstvenika največja nesreča biti zaklenjen med štiri stene, ker indukcija vprašanj ni nikoli preveč popolna.

To je, kar zadeva strokovni studij, a ni vse, marveč bi se jaz skoro drznil misliti, da je manj kot nauk novega življenja samega, ki utripa kroginkrog. To so nove oblike in celo novi pojmi, ki jih srečuje pri vsakem koraku, ki mu jih vbijajo časopisi, ki mu jih kriče plakati, ki mu jih pridiguje nova družba. Človek gleda in nevede primerja — tisti „pri nas“ sedi vsakomur globoko v srcu — primerja in misli, kako bi se dalo še poudariti in okrepiti, kar je močnega in zdravega v slovenskem življenju, kako bi se dalo nadomestiti, kar je slabega in kurjevaškega. Poštenjak ljubi vedno svoj rodni kot, a v tujini najbolj in nikdar ne misli toliko na njega žalost in gorje, a bogme tudi na pomoč kot v tujini.

Ali si ti že bredel po svetu? Vedel boš tedaj, kako se upogiba in mehča in razteza fantazija, ta duša mladosti in umetnosti, pa tudi mladost starosti in učenosti, pod težo novih prikazni. Vsakdo je je prinesel nekaj na svet, a nihče toliko, da bi ne mogla spletniti. Vsi smo čutili in čutimo dannadan ono plesnobo, ki pada na možgane v razmerah, ki jih zdavnaj do podrobnosti poznamo, kako človek otopi in oslepi, ako meri dannadan isto ulico, srečuje iste ljudi in iste konje, bere iste časopise, se ogreva za isto staro politiko in seda na isti stol in za isto mizo z istimi tovariši, ki pozna vse njih čednosti in vse dolgočasne napake. To je velika vzgojna moč inozemstva, da je polno novih impulzov, in vsi čutimo, kako krvavo jih potrebujemo, ker jih imajo le najgenialnejši ljudje dovolj že v sebi. Ne mislim le na impulze k strogoznanstvenemu, socialnemu ali umetniškemu delu, temveč tudi na ono svežo pestrost podob, s katerimi se obogati domišljija in ki daje besedi in pismu slikovitost, gibanje in življenje.

Nakratko bi se dalo reči, da človek zamenja, ko gre z doma, perspektivo, ki je pa dvojna: žabja in ptičja.

Vse to boš ti sam znal bolj modro in bolj počasi razložiti ter boš obenem opozoril tudi na slabe strani inozemstva: kako boluje na hudem domotožju, kdor ni zelo močnih živcev, kako se bo marsikdo, kdor potrebuje v slabosti opore in pomoči bratov in prijateljev, za mejami izgubil, koliko bi morda kvantitativno trpela dijaška organizacija, koliko bi študije zakasnele. Če sem kako toplo barvo potegnili preveč nadebelo, jo malo zabriši, da ne bo lažniva in zapeljiva. Vendar pa je vedno bolje, če človek hoče več, kot more doseči, kajti kdor iztegne roko, da ubere zvezdo, bo sklatil vsaj tepko — in Bog, da bi jo sedaj imel! Ali jih imaš ti! Če jih imaš, pošlji mi!

Pozdravi vse in bodi tudi sam pozdravljen! Tvoj

Louvain, 5. januarja 1910.

Franc Bregar.

Dr. Zvonko:

Z južnih tal.

Koncem leta 1905. je bil — parlamentarnim potom — uveljavljen v Italiji princip, da morajo biti državne šole tudi — verske. Usodne posledice tega nazora so bridko občutili katoličani, katerim je z versko šolo zrušen zadnji jez proti vpadom svobodomiselncev in prostozidarjev.

Zato vladajo kaj slabe razmere po italijanskih šolah. Ljudskošolska mladina je prepuščena na milost in nemilost občinskemu svetu, ki določa za svoje šole, ali naj se poučuje tudi verouk, ali ne. — Iz srednjih šol pa je sploh izključen vsak verski pouk. Vse breme pade v takih razmerah na rame ubogega župnika, ki se mora posluževati vseh mogočih sredstev, da zvabi ob nedeljah in praznikih mladino v cerkev; in še tedaj se mora zadovoljiti s prav skromnimi nauki, sicer bi se mu primerilo, da ostane — sam — —.

Naravno je, da so v takih razmerah ogromnega pomena privatni katoliški učni zavodi, ki edini še vzgajajo versko zavedno mladino. To vedo posebno dobro prostozidarske lože, ki so se v zadnjem času vrgle z vso besnostjo na to preporno torišče, da izpulijo Cerkvi zadnje orožje, s katerim brani svete svoje svetinje. Napad se je sicer izjalovil, in Salezijanci, katerim je bil — kot prvoboriteljem privatne katoliške šole — namerjen udarec, so ga srečno odbili, a ni dvoma, da loža ne bo mirovala, dokler ne ponovi i na italijanskih tleh žalostnih prizorov francoske svobodomiselnosti. Morda niti nismo več daleč: ker je od 51.000 učiteljev že danes 32.500 socialistov, zato ni pričakovati nič dobrega.

V okrilju takih razmer je z veseljem pozdravljati vsako gibanje italijanske mladine s katoliškega svetovnega nazora. Zelo potreben in umesten je bil

shod, ki ga je sklicala letos „Zveza italijanske katoliške mladine“ v Rim ob priliki papeževega jubileja. Tako je praznoval sv. oče svojo zlato mašo, obdan od najlepše mladike na drevesu katoliške Cerkve: od tisočerih mladih, za vse dobro in lepo navdušenih src. V oni mladi, upapolni četi italijanske katoliške mladine pa je bila zastopana mladina vsega sveta, ki se ne sramuje kloniti glave pred zaničevanim rimskim papežem.

Še isti dan je govoril sv. oče zbrani mladini; v treh besedah ji je začrtal program v življenje: molitev, delo, požrtvovalnost.

Avdijenca pri sv. očetu je bila nekaka slavnostna otvoritev shoda; očetovska beseda Pija X. mu je začrtala smer ter navdihnila jedro najvažnejših resolucij. V ospredju stoje točke o povzdigi verske in npravne zavesti med mladino, o karitativnem delu med zapuščeno učečo se mladino, posebno na srednjih šolah (v tej smeri že uspešno delujejo takozvani praznični oratoriji po preventivnem vzgojnem sistemu Don Boska), o vzgoji in pravi odrasle mladine za javno socialno in karitativno delo.

Tekom leta je priredila ista Zveza nebroj drugih shodov in sestankov, večinoma lokalnih, ter več socialnih kurzov, vse v svrhu ožje in jačje organizacije.

Od 8. do 10. majnika pa se je vršil shod katoliških akademikov, združenih v „Zvezi italijanskih katoliških visokošolcev“. Prvikrat so se zbrali leta 1907. v Milanu, letošnjega majnika pa so zborovali v osrčju Italije, v almi Romi.

Težko je pisati o kongresih italijanske mladine. To dobro ve, kdor pozna njen živahni in — površni značaj in pa razmere, v katerih se giblje katoliški pokret v Italiji. Notranji boj, ki je zamoril že toliko koristnih in upapolnih naprav, še ni ponehal; žalostno je, da ga je povzročila ravno peščica nezadovoljnejšev iz golega častihlepja in slabo maskirane svobodomiselnosti. „Civiltà Cattolica“ piše o tem shodu: „Ne preveč številen je bil morda malo preglasen radi vsiljivosti nekaterih modernistovskih elementov, ki povsod izzovejo odpor s svojimi nehonetnimi in drznimi predlogi.“ Pravtako se tudi jaz ne morem docela otresti skepse in pesimizma. ko pišem o tem.

Velepomembnih resolucij sestankov ni sklepal. Z veseljem pa beležimo nekatere taktično praktične izpremembe v notranjem ustroju, kakor tudi v smeri Zveze.

Dosedaj so se udje vpisovali imenoma v Zveze; izza letošnjega sestanka pa so člani Zveze le krožki in akademična društva. Samo v krajih, kjer še ni lokalne organizacije, je mogoče individualno vpisavanje. Ta način organizacije, ki precej olajšuje delo Zvezi, je z dobrim uspehom uveden že na Nemškem. Z veseljem pozdravljamo dejstvo, da imajo danes že skoro vse italijanske univerze svoje katoliške akademiške krožke, kar je v prvi vrsti zasluga neutrudnega milanskega organizatorja Don Piniija.

Odbor Zveze sestaja v bodoče iz predsednika, tajnika in svetovalcev. Ti zadnji so vsi predsedniki pokrajinskih krožkov.

Živahna debata se je vnela za bodoče cilje in smer Zveze. Končno je vendarle obveljal predlog referenta Scuratija: Zveza neposredno določa delo sebi in krožkom; pomaga pri organizaciji posameznih lokalnih odsekov; vodi celokupne nastope katoliških visokošolcev v zadevah splošnega značaja; skrbi, da člani ne završe samo svojih študij, temveč se povzpno nekateri tudi do univerzitetnih stolic, kjer jim bo odprt širši delokrog v prospeh katoliške ideje; ustanavlja stalne ustanove, vsaj eno na vsakem vseučilišču, potem katerih je omogočeno posameznikom znanstveno popotovanje in tudi letoletno gostovanje na inozemskih univerzah. Zveza se zavzema tudi za promovirane člane, ki ostanejo brez službe.

Zvezina revija „Studium“ si pridobi še novih sotrudnikov med znanstveniki in profesorji. Informatorični del se izpopolni, oziroma preustroji: na vsaki univerzi se določi član, ki naj poroča kritično v celotnem znanstvenem gibanju na ondodni univerzi, o predavanjih, študijah in publikacijah profesorjev in dijakov.

Sestanek se ni vršil povsem mirno. Turbolentni elementi, ki na vsa usta trdijo, da so in hočejo ostati dobri katoličani, naskrivnem pa rujejo in netijo razpor s svojimi modernistovskimi nazori, so stopili tudi tu ponovno na dan. Med italijanskim katoliškim dijaštvom je žalibog precej gnilega. Seme modernizma je bilo sejano naširoko, in prav obžalovati je, da je ravno največ mladine šlo na limanice visokodonečim frazam. Enciklika Pija X. je sicer mnogim odprla oči, toda dvom in mržnja sta ostala; marsikdo pa še neguje naskrivnem, kar ne sme ali si ne upa očitno.

Namera maloštevilnih murijancev, spraviti revijo na opolzka tla religioznih vprašanj, se ni posrečila. Obveljal je predlog, da naj zasleduje list le „odsev verskega duha v vseh problemih, ki se tičejo izobrazbe visokošolske mladine in socialnega vprašanja, a sam naj se ne spušča neposredno v versko-filozofična razmotrivanja, ki so izvun kompetence njegovih urednikov“. Sprejet je bit tudi predlog: „Studium“ naj natančno zasleduje vse gibanje, ki se vrši v svrhu sanacije javnih uprav, v prvi vrsti ministrstva za uk in bogočastje. Tudi si poišče list stalno tiskarno, da tako omogoči namero, postati nekako središče kulturno-šolskih proučavanj.

Čule so se opravičene tožbe, da italijansko katoliško časopisje premalo agitira za „Studium“. Meni se zdi, da je krivda docela na strani dijaštva samega, ki bi lahko zaneslo dober časopis v zadnjo gorsko vasico; dela pa v tem oziru bore malo, — zato pa tem pridneje — kritizira . . .

Zmerna večina je sicer zmagala pri določanju smeri reviji, a ne bilo bi odkritosrčno, ko bi trdil, da je bilo to čvrsta in moška zмага. — Obveljal je pač oportunistem — —.

Na resnejši odpor pa je naletel predlog, da se sestanek izreče za ustanovitev stolic za primerjalno veroslovje in zgodovino krščanstva. Četa modernistov, ki je hotela pritirati zborovalce do odločne izjave, za ali proti modernizmu, je tu kapitulirala in demonstrativno zapustila zborovališče.

Važnejši je sklep, kateri — uvažujoč poniževalno žalostne razmere, v katerih se giblje ljudsko in srednješolski pouk, — pozivlja Zvezo in

Studium, da roko v roki z ostalimi štirimi velikimi katoliškimi Zvezami in z „Lego pro schola libera“ proučita in sistematično razširita misel in težnjo po svobodni šoli.

V zadnji seji je bil izvoljen za predsednika Zveze tovariš Casoli iz Modene, za urednika Studiuma tovariš Tagliabue iz Pavije.

Shod je počastilo tudi več odličnih prvoboriteljev katoliške misli v Italiji. Vseučiliški profesor Boggiano (Genova) je mojstrsko narisal vzorno življenje katoliškega visokošolca. „Vaša društva,“ je zaključil, „kjer lahko debatirate in se učite, naj bodo šola in bližnja priprava za življenje, tudi za politično in socialno življenje — priprava, ki pa ne zahteva samo besed, pač pa vztrajnega učenja, nravne čistosti življenja —, zahteva pa predvsem — molitve k Bogu — —.“

Apologijo krščanstva v življenju in vedi je naslikal „učitelj učiteljev“, sociolog profesor Toniolo iz Pise: oznanil je mladim svojim prijateljem smrt pozitivizma, materializma in kantizma v znanostnem in moralnem življenju. Da navedem le par misli: — — Da se vzdržimo na poti napredka, je treba pozitivne vere in nikakor ne zadostuje megleni panteizem, ki se kaj kmalu razblini v grobi naturalizem. — Veda, zakopana v objektivno in samo zunanje raziskavanje, se je polagoma materializirala. Učinki so usodni v vsakem oziru: znanost se je usužnjila večjim ali manjšim strančicam, njene velike in osnovne misli pa, ki bi imele biti misli-vodnice velikega socialnega gibanja, so zvodile človeštvo na preozke steze skepse in obupa. — Zato proč s subjektivizmom! Nazaj k sholastiki, ki na temelju dejstev in zunanjega opazovanja potom sinteze dviga človeški razum do najvišjih vrhuncev najvišje metafizike. „Znanostna piramida Augusta Comteja je zrušena: zato vas kličem nazaj k skolastiki, katera s svojimi modernimi treznimi tolmači rešuje objektivno znanost. Kličem vas, nazaj k sv. Cerkvi!“

Prvi večer je zbral vrli katoliški poslanec F. Meda udeležence in precej rimske inteligence k zanimivemu predavanju: Vest in znanost v mišljenju Ferdinanda Brunetièra; naslednji večer pa je obrazložil mladi učenjak P. Auguštín Gemelli z izredno preciznostjo in globokim umevanjem „Naše dolžnosti napram problemu sodobne kulture —“.

Bili so tudi v avdijenci pri sv. očetu. Kakor vedno, kadar govori odrasli italijanski mladini, je Pij X. tudi to pot svaril pred pogubonosnim modernizmom. „Izvun prave poti,“ je dejal med drugim, „so oni katoličani, ki v imenu zgodovinsko-modroslovske kritike in svobodne diskuzije rinejo v ospredje verska vprašanja, vsiljujoč mladini načelo, da si moramo z učenjem in lastnim raziskavanjem ustvariti vero v soglasju z modernimi časi. Pro-učavajte temeljito veleume sv. katoliške Cerkve; iz njih del in mišljenja vam pronikne neomajno prepričanje, da vera ne nasprotuje vedi — —.“

Na shodu je bilo zastopanih 19 univerz. Da so bili tudi naši iredentovci navdušeno pozdravljeni, ni treba posebej omenjati. — Shod je bil morda pomanjkljiv glede praktičnosti; vrlo hvalevreden pa je način zborovanja: v debato je poseglo mnogo udeležencev in kakor iskre so se kresale misli

posameznikov, se strinjale, odbijale, ter se — izčistile nazadnje v preišljeni, jasni resoluciji.

* * *

Končni rezultat? Morda sem prečrnogled — po mnenju nekaterih pa menda še premalo —, morda se stvar vendarle obrne na bolje, za sedaj je dejstvo in ostane: italijanska katoliška mladina, posebno učeča se mladina, toliko časa ne bo štela pozitivnih uspehov v svojem delu, dokler bo razkosana v stranke in strančice, ki vsaka po svoje umeva in tolmači naloge in cilje katoliške organizacije —, dokler bo stala osamljena brez konkretnih ciljev, brez vzor-organizacije vseh katoličanov, na katero bi se oprla in po njej uravnala svojo smer —, dokler ne bo v posameznikih globoko prepričane verske zavesti, praktičnega katoličanstva. Ta zadnji nedostatek je tudi glavni vzrok, da mladina, tudi akademična, še ni spoznala žive potrebe celokupne, strogo disciplinirane organizacije. Naj bi bilo to dejstvo tudi nam Slovencem preteč opomin za bodočnost.

Če odštejemo od vsega navdušenja in vseh dobrih in krasno donečih resolucij indiferentnost in nevednost mnogih glede Zveze, več ali manj odkrite simpatije nekaterikov do modernizma ter javne izjave nezadovoljnosti dobro mislečih — preostane nam le bore malo. Nadaljevalo se bo kot doslej in črtica neustrašenih in požrtvovalnih mož, ponajveč duhovnikov, bo delala dalje s pogumom in zaupanjem, dokler ne pronikne iz dosedaj še nedoumljivih činiteljev causa urgens, ki primora katoliško mladino k resni, konkretni in delavni organizaciji.

J. Stenar:

Iz prijateljevih pisem.

(Dalje)

IX.

11. avgusta 1903.

»Jeder Druck erzeugt Gegendruck« je fizični zakon, pa menda tudi fiziološki. »Včeraj krok, danes jok« pravijo oče in prav imajo. Prijetna družba nas je bila včeraj v »Narodni gostilni«; učitelj je liberalec, a prijazen, davkar ne ravno globok, pač pa dovtipen, kaplan skromen, a duhovit; kar nas je bilo mlajše generacije — dijakov in domačih fantov — smo bili pa večinoma »tabula rasa, in qua nihil est scriptum«. Človek se v taki družbi marsičesa navadi, dobi novih misli, siguren nastop, oblike uljudnosti in olikanega vedenja se ga polagoma primejo itd. Levstik je celo med kmetske mozake rad zahajal:

Kadar očaki sivi
za mizo se zbero,
kako je nekdanj bilo
modrovati začno.

Kakor rečeno, zanimivo, toda — pijača človeka uniči; ko bi te ne bilo, bi bilo že še. Da sem šel vsaj ob pol enajstih s kaplanom; sicer pa niti sam nisem vedel, kdaj sem se ga nalezal, ta presneti davkar je imel vedno »ex« na jeziku. Take glave pa res še nisem imel, kako to hrumi in šumi, kakor tisti Gregorčičev »Jez«. Ko je Eol spustil vse vetrove na ladje ubogega očeta Eneja, gotovo ni moglo biti na morju večjega nereda, kakor je danes v moji glavi:

Insequitur clamorque virūm stridorque rudentum.
Eripiunt subito nubes coelumque diemque
Teucrorum ex oculis: ponto nox incubat atra.
Intonare poli, et crebris micat ignibus aether:
Praesentemque viris intentant omnia mortem.¹

Hvala Bogu, da danes ni šole — ponedeljek — od 10. do 11. latinščina — Süpfle — to bi bila miseria, kakor tisti prvošolec: »Aqua — das Wasser, vinum — der Wein, der Teufel hol' das verfluchte Latein«.

O kako prav si imel, ti stari Grk, — kako ti je bilo že ime — ki si učil: *Μηδὲν ἄγαν* — vse, kar je prav.

In žeja, to je grozno! — Danes razumem Pindarja, ki je, edini med pesniki, v veličastni odi proslavljal vodo; kako krasne rime bi bil lahko delal, da je pesnil v našem jeziku voda — oda. *Ἀριστον μὲν ἔδωκε* — je zapisal z globokim prepričanjem in v veličastnem ritmu dalje opeval solnce in kar je še drugih vzvišenih reči; predmet — vreden njegove visoke poezije, čeprav ga je morda opeval v takem stanju, v kakoršnem sem jaz danes, ko njega občudujem. — Dragi Ernest, kar dolgčas mi je po tebi; upam, da se te počitnice še kaj vidiva.

18. septembra 1903.

Caro mio!

Zadnje leto gimnazije! Misel na maturo in na prihodnost — in deset mesecev mine, kakor bi trenil. Fizike bom morda oproščen, če ne, bo šla trda. Sicer se bo res treba energično poprijeti. Novega ne bo nič prišlo na vrsto, razven psihologije. Dušeslovje — kopica globokih problemov, ki jih vsak filozof po svoje rešuje; čudno, temeljna vprašanja človeškega bitja in žitja bi morala biti vendar tako jasno razrešena, da bi ne mogel nihče imeti kakega dvoma. A kolikor sem tuintam o tem predmetu bral, trobi vsak svojo. Najprej materializem — samo snov je vse, duša je sekrecija, projekcija možganov, duševno življenje je ravno tako podvrženo fizičnim zakonom, kakor vsa druga narava. Nato pride idealizem — samo ideja je vse, vse je duh, vse je pravzaprav bog — panteizem, dalje, subjektivism — vse biva samo tako, kakor si jaz predstavljam, iz tega mora seveda logično slediti skepticizem — dvom o vsem, in končno nihi-

¹ Virgilius, Aeneis, I. 87—91.

lizem — teoretični in praktični. Ideja sili z železno logiko do zadnjih konsekvenc.

Radoveden sem, kako bo naš profesor rešil najgloblja vprašanja filozofije o duši, njenem življenju, o hotenju in mišljenju. Težko da bi me njegovi odgovori zadovoljili, lansko leto me že niso; toliko časa je pripovedoval, kaj ta in oni misli o tem, da nazadnje ni imel časa povedati, kaj on misli o dotični stvari; ali pa sam ni vedel, kaj je pravo. Tako se gospodje ognejo glavnih vprašanj, toda to ni nobena filozofija. Najbolj zanesljivo je še, da človek te reči sam temeljito prouči. — Kaj več prihodnjič.

F. Fr. S.:

„Le Sillon.“

Po naše se pravi to „brazda“ in pomeni mlado gibanje med francoskimi katoličani, ki se je začelo pred dobrim desetletjem sredi dijaških krogov, ki so se zavedli svoje socialne odgovornosti, in se v teku teh par let razširilo v agilno gospodarsko-socialno stranko.

Kakšna je zgodovina gibanja, ki nosi lepo ime „le sillon“ in kakšni so njeni cilji, to bi vam rad na kratko očrtal na podlagi zanimivega članka, ki ga je prineslo pod istim naslovom glasilo nemških katol. akademikov „Akademische Monatsblätter“, XXI. letnik, št. 11.

Leta 1895. so si izprosili nekateri gojenci višjih razredov kolegija Stanislaus v Parizu od svojega predstojnika abbéja Leber dovoljenje, da so se smeli shajati v takozvani kripti gimnazije (tako so imenovali podzemeljske razvedrilne prostore). Shajali so se vsak četrtek od 12.—1. ure in se tam pogovarjali o verskih in socialnih vprašanjih. Vodilo jih je prepričanje, da s svojim vsakdanjim študijem še ne zadoste svojim dolžnostim, ampak da morajo po svojih močeh poseči tudi za meje vsakdanjega študija in se brigati za skrbi in težave svojih soljudi. Enkrat so dobili nekega krščansko-socialnega delavca iz Lilla in ga na ramah nesli v kripto, kjer jim je navdušeno govoril o delavcih duha in rok. Abbé Leber se je za kripto zelo zavzel in je ni hotel zapreti, čeprav so mu visoki aristokratje večkrat očitali: „Mi nismo poslali svojih sinov v kolegij Stanislaus, da bi jih navadni delavci poučevali.“ To je tudi povzročilo, da so te mlade, navdušene ljudi že dolgo nazivali „socialiste in umazane republikance“, in le počasi se je večala vrsta njihovih prijateljev.

Ko so vstopili v vojaško organizirano école polytechnique, so se obrnili na guvernerja generala Andréja, naj jim dovoli podobne sestanke, kakor so jih imeli v kolegiju Stanislaus. Katoliki sami so se shajali in čitali in razlagali evangelije in apostolska pisma. Hoteli so zopet vzbuditi zmisel za resno krščanstvo, da bodo pozneje tisti tovariši, ki se bodo posvetili

vojaški službi, zmožni navduševati moštvo za нравne ideale. Da bi ta stremljenja kolikor mogoče razširili, so zbirali tudi nekatoliške tovariše k pomenkom o socialnih in verskih dolžnostih častnikov in uradnikov.

Ko je bil leta 1898. Marc Sangnier kot podporačnik v Toulou, so mu poverili nalogo нравno vzgajati mlado moštvo. Tako je dobil ustanovitelj kriptte prvokrat priliko, da praktično udejstvuje idealna stremljenja svojega krožka. Uvedel je vsako soboto takozvane „konference“, pri katerih je obdeloval snov „vojaštvo in demokracija“.

Na javnost pa so začele ideje „kriptte“, tako so imenovali novo gibanje (la Crypte) po prostoru, kjer je nastala, vplivati šele, ko so Sangnier in njegovi tovariši zadostili vojaški dolžnosti in stopili v javno življenje.

Prvo je bilo, da so zbrali okolu sebe nekaj navdušenih katoliških dijakov. Nastopali so v katoliških organizacijah, posebno v takozvanih „patronge-ah“ za delavce in delavke. Od začetka so izkušali s predavanji vzbuditi zanimanje za svoje ideje. Potem so se pa tudi nekateri dijaki že toliko upali, da so sistematično obdelovali v delavskih društvih gotove oddelke iz gospodarskega življenja, in tako je počasi nastala iz socialnih izobraževalnih krožkov nekaka majhna krščanskosocialna stranka.

L. 1894. je ustanovil član kriptte Pavel Renaudin oficielno glasilo nove stranke „Le Sillon“ (brazda). S tem listom sta se združila tudi „Bulletin de la Crypte“, korespondenčni list mladih in starih članov kriptte, in „Revue“, ki jo je izdajala skupina mladih demokratičnih katoličanov. Tudi gibanju so dali ime „le sillon“, ki nekako simbolizira njihovo navdušenje.

Sillonisti so sklenili zidati na kreposti krščanskega ljudstva in ga dvigniti po geslu „vse prenoviti v Kristusu“. Katoliško dijaštvo in katoliški voditelji „Sillona“ priznavajo v verskih rečeh popolno nadvlado cerkvenih oblasti; v boju za gospodarske interese pa si izbirajo za voditelje samo lajike in si pridržijo pravico delovati s katerokoli stranko skupno v dosego pravičnih uspehov.

Vendar pa je prišlo kljub temu, da je veliko duhovnikov pridno sodelovalo in še sodeluje, do precej resnih konfliktov s cerkvenimi oblastmi.

Da bi laže razširjali svoje ideje, so ustanovili Sillonisti celo svojo knjigarno, ki je nekaj podobnega kakor ljudska knjigarna v M. Gladbachu na Nemškem. Veliko prav dobrih knjig, ki jih je izdala ta knjigarna, so spisali dijaki, dijaki tudi večina vodijo sillonistovsko časopisje. To obstoji sedaj iz dnevnika „la Démocratie“, tednika „Eveil démocratique“, polmesečnika „le Sillon“, mesečnika „Revue“ in vsako leto izhajajočega „Almanach“.

V svrhu izobraževanja ljudstva so razširjeni že po vsej Franciji „Instituts populaires“. Tu so vedno dijaki ali gospodje, ki so že v službah, delavcem na razpolago, da jih poučujejo o različnih strokah znanosti. Tudi knjižnica je vedno na razpolago. Po takozvani „Promenades artistiques“, to so obiski muzejev, laboratorijev itd., pri katerih pa je najvišje mogoče število 12 udeležencev, izkušajo razširiti duševno obzorje delavcev. „Conférences populaires“ so večeri z godbenim in literarnim programom. Zelo

zanimiva ustanova je „potujoči delavski muzej“, ki kaže nevarnosti posameznih poklicev in slabe razmere, ki vladajo še pri mnogih industrijah.

Organizacija Sillonistov obstoja iz „Sillons régionaux“, enem „Sillon central“ s sedežem v Parizu in vsakoletnega kongresa. Gospodje, ki delujejo v „Sillonu“, se vežbajo vsako leto v 14 dni trajajoči „école silloniste“. Najmlajši pristaši sillonistiškega gibanja tvorijo takozvano „Jeune Garde“, in povsodi spremljajo govornike, skrbe za red pri shodih, agitirajo in razširjajo izdane publikacije.

To je slika francoskega „Sillona“. Kaže nam, koliko zmore mlado navdušenje dijaških let, ako je združeno z resno voljo, nekaj storiti za soljudi. Navdušenje dijaštva je ustanovilo to gibanje in navdušenje in požrtvovalnost katoliških dijakov tvori še danes njegovo moč.

* * *

Našim društvom, ožjim krožkom, strokovnim klubom itd. nekateri dostikrat pripisujejo prav majhno važnost. To je samo dokaz, kako so kratkovidni. Mnogo zrn pade pri takih skupnih pogovorih v društvih in drugod, če se vrše v znamenju velike ideje. Poznejša leta bodo šele pokazala, kaj smo sejali. Samoobsebi je vendar jako brezpomembno in se svet ne bo podrl, če se gimnazijci zbirajo v podzemeljskem prostoru, kakor so se prvi Sillonisti, ali pa v gozdu kje, kakor smo se svoj čas mi; tudi bodo mogoče tovariši in drugi zabavljali čez različne literarne krožke idealnih mladeničev in se jim smejali, a imeli smo tudi v naši zgodovini že večkrat priliko opazovati, da so poznejši najboljši delavci, bodisi na tem ali na onem polju, izšli iz takih privatnih, dostikrat skrivnih krožkov. V naših društvih ima dandanes že vsak dosti prilike, da dobi svojemu nagnjenju primeren krožek. Zavedajmo se, da v mladosti zlata semena padajo, samo pobrati jih je treba.

H koncu naj opozorim še na dve knjižici, iz katerih se lahko vsakdo natančneje podučí o Sillonu: Marc Sangnier, *l' Histoire et les idées du Sillon* (cena 0·10 F.) in L. Consin, *Vie et doctrine du Sillon* (3·50 F.). Pred kratkim je izšel tudi v „Soziale Studentenblätter“ (I. letn., zv. 8., str. 182) kratek informativni članek: Joseph Martin (Lille), *l' activité sociale des étudiants français*.

■■■■■■■■■■	VISOKOŠOLSKO DIJAŠTVO.	■■■■■■■■■■
------------	-------------------------------	------------

„O predavanjih kot sredstvu znanstvene izobrazbe“, pod tem naslovom smo priobčili kratek sestavek v 3. številki; pomotoma je na koncu odpadla opazka, ki jo danes priobčujemo: „To so misli, nabrane pri razpravi češkega ‚Osvětovega Svaza‘ po referatu vseučilišnega profesorja Čade. Kot razvidno, more to veljati pri nas le ‚mutatis mutandis‘. To velja zlasti o honorarju. Da je isti pri naših razmerah nemogoč, je jasno. Pri nas velja požrtvovalnost in idealizem; na tem se je začelo zidati in tako mora ostati; to nas pripelje do zaželenega viška.“
Uredništvo.

Slavistična stolica na dunajskem vseučilišču. Po poldrugem letu homatij, se je vendar vprašanje naslednika Jagičevega ugodno rešilo. Stolica, kateri sta dala njen sijaj naš rojak Miklošič in Hrvat Jagić, je zasedel zopet Slovan, Hrvat in zet Jagičev dr. Milan pl. Rešetar. Dr. Vaclav Vondrák pa je ob tej priliki dobil naslov in značaj rednega profesorja. Dobro se še spominjamo, kako so Nemci šarili s svojim Berneckerjem, ki je pa rajši sledil pozivu na neko nemško univerzo, in se tembolj veselimo, da se je vprašanje tako rešilo! Frst.

Češka univerza. Kakor znano, dobi češko vseučilišče nove prostore. Pa stavbišče pri Čechovem mostu, ki je namenjeno za bogoslovno in pravniško fakulteto, je očitno premajhno. Tudi če poderejo sosedno ljudsko šolo, je prostor komaj tolik, kot ga pokriva nemška univerza, zlasti še ker bo treba iz estetičnih in prometnih ozirov pustiti pred mostom mal trg. Zbog teh in drugih težkoč so projekti po dveh letih še vedno v stadiju preučevanja. Za modroslovno fakulteto gradé nova poslopja na „Slupech“; matematično prirodoslovni zavod bo kmalu dovršen in se bo začel v njem že jeseni pouk. Zavod za mineralogijo, geologijo, paleontologijo in geografijo bodo začeli zidati šele spomladi. Za ostale stroke se nahaja stavbišče bliže Rudolfinu, a se še ni vršil konkurz za načrte. (Po „Študentski Hlidki“.)

Lep znak narodne zavednosti. Slušatelji češke tehnike v Pragi so zbrali od 6. do 15. oktobra 1903 K 43 v za svetovaclavski milijon »Osrednje Maticе Šolske«. Ali naše dijaštvo nič ne premore?

Visoke šole. Dr. Rihard Kukula poroča v „Österreichische Rundschau“ (1. febr. 1910) o gmotnem in znanstvenem stanju avstrijskih visokih šol. Proračun zanje je za leto 1910. znatno poskočil, zlasti zaradi zidanja novih poslopij. Vsi stroški za to leto znašajo 28,209 353 K, torej za 3,550 049 K več kot lani; od tega odpade na redne stroške 20,294.850 K (za 1,200.000 K več kot lani) in 7,914.503 K za prezidave itd. (3,851.023 K več kot lansko leto). Največ bosta dobili od tega slednjega denarja dunajska in krakovska univerza (med drugim tudi za dodatno poslopje dunajske vseučiliške knjižnice, v Krakovu pa zlasti za naravoslovske institute). V Lvovu se pripravlja zidava novega glavnega poslopja za vseučilišče, ravnotako v Pragi za medicinske in prirodoslovne institute, o čemer poročamo natančneje na drugem mestu. Tehnike v Lvovu, Pragi in na Dunaju dobe večje vsote za zidavo svojih kemičnih laboratorijev, v Brnu za novo poslopje, zemljedelska visoka šola na Dunaju pa za povečanje prostorov za zemljedelski in gozdarski muzej. Kljub tem izdatnim prispevkom ostane po po mnenju poročevalca še veliko potreb nepotolaženih, kakor n. pr. potreba novega fizikalnega in kemičnega instituta na dunajski univerzi itd. Kaj naj rečemo pa Slovenci k vsemu temu?

Živinozdravniška visoka šola na Dunaju se je v zadnjih mesecih korenito reformirala. S sklepom ministrskega sveta z dne 30. oktobra lanskega je bila vzeta vojaški upravi, ki je tako ovirala njeno napredovanje in bila podrejena zopet naučnemu ministrstvu. Obenem sta dobili dunajska kakor tudi lvovska živinozdravniška visoka šola po cesarskem odloku z dne 23. avgusta 1909 pravico voliti rektorja za dobo 2 let in z naslovom „magnificenca“. S to pravico in pa pravico promoviranja sta dobili obe šoli pravzaprav šele pravi značaj visokih šol. Slišijo se tudi želje, da bi se zidalo za dunajsko novo poslopje na Schmelzu.

Zemljedelska visoka šola je dobila nove določbe glede posameznih izkušenj. Po ministrskem odloku z dne 9. julija 1909 so javne in se morajo vsaj 3 dni preje na deski naznaniti. Vrše se v teku 8 dni po koncu semestra, oziroma posameznih predavanj, ali pa v teku 4 tednov po preteku rednega termina za vpisovanje. Ponavlja se lahko prvič z dovoljenjem rektorja, drugič

proforskega kolegija, tretjič pa le po še enkratnem obiskovanju dotičnih kolegijev. Izkušnje, h katerim se pripuščajo samo redni slušatelji visoke šole, so ustmene, po potrebi tudi pismene ter se mora ozirati tudi na dela kandidatov, ki so jih izvršili v konstrukcijskih dvoranah in laboratorijih. Izredni slušatelji morejo dobiti le privatna izpričevala.

Na dunajski tehniki se je otvorila z novim šolskim letom nova strokovna šola z razdelitvijo strojedelne šole v dve: v strojedelno in elektrotehnično. Elektrotehniki bodo študirali po novem 9 semestrov, in sicer 4 v skupni strojedelni šoli, potem pa še 5 na novi specialki za elektrotehniko. Njihov študij traja tedaj en semester dalj kakor navadni tehnični. Oba oddelka sta pa organsko zvezana po skupnem dekanu. — Na brnski nemški in praški češki tehniki eksistira sedaj štiriletni kulturnotehnični kurz.

Zanimive so želje iz akademičnih krogov, da naj bi se modroslovná fakulteta razdelila v dve: v humanistično in realistično (kot n. pr. na Francškem). Podobno bi pravniki dobili radi posebno državnopravno fakulteto. Motiv je menda ta, da hočejo imeti vsled primeroma večjega števila profesorjev na ta način večkrat rektorja iz svoje srede.

Kar se tiče znanstvene strani na avstrijskih visokih šolah, se je izvršila lani marsikaka izprememba učnih moči. Kot častno se navaja dejstvo, da je več profesorjev iz Nemčije sprejelo pozive na tukajšnje visoke šole, kakor pa odklonilo. Na drugi strani pa dobivajo avstrijski docentje povéčini jako uspešno kariero na Nemškem.

Ne smemo pozabiti tudi zanimivega dejstva, da kar beže profesorji nemške univerze v Pragi. Letos je moralo tu nastaviti ministrstvo kar šest novih učnih moči, da je zadostilo največjim potrebam.

Tudi drugače se je na visokih šolah vsled smrti, odhoda, prestavljenja ali upokojenja profesorjev marsikaj izpremenilo. Za dunajsko univerzo omenjamo samo nove redne profesorje: anatom Hochstetterja, zgodovinarja umetnosti Strzygowskega in Dvořáka, fizika Lecherja, botanika Molischa, teologa Musila. Omeniti moramo tudi, da bo bivši poljedelski minister Bráf zopet predaval na praški univerzi o narodnem gospodarstvu, na dunajski univerzi pa je dobila znana dvorna igralka Olga Lewinsky-Precheisen dovoljenje za lektorat o umetnosti prednášanja.

Izmed umriih omenjamo: arheologa Schneiderja, estetika Hostinskega in zgodovinarja umetnosti Matějka (zadnja dva iz Prage), predlanskega rektorja češke tehnike v Brnu Lička, slednjič dunajska zdravnika Rosthorna in Montija. L. S.

Socialno dijaško gibanje je postalo tudi pri nas vedno bolj predmet resnega zanimanja. Nam je nemško dijaštvo najbližje, zato je samoobsebi umevno, da ne pojdemo v Ameriko in na Angleško, če se hočemo seznaniti poblíže s tem gibanjem, ampak si ga bomo ogledali pri Nemcih, kjer se nam ponudi prilika. Da ustrežemo tistim, ki se mogoče za to gibanje zanimajo in bi ga hoteli osebno spoznati, navajamo tu naslove društev, ki se posebno za to gibanje zavzemajo in imajo sedež v tistih mestih, katere poseča tudi slovensko dijaštvo. Na Dunaju imamo: 1. „Soziale Abteilung“ des „Akademischen Rede- und Lesevereins“. Dunaj I, Bäckerstr. 14. 2. „Kommission für christliche Jugendbildung“; iur. Otto Maresch, Dunaj IV, Rainerg. 14. 3. Kdor se zanima za delo v Vincencijevih družbah, naj se obrne na grofa Henr. Degenfeld, Dunaj III, Daponteg. 3. — In o m o s t: „Soziale Abteilung“ der „Akademikerhaus-Redehalle“. Naslov sedanjega voditelja: Dr. Artur M. Atz, Inmost, Innrain 35, III. — Ker smo že na drugem mestu poročali, kje lahko dobi naš dijak v Parizu stik s francoskim katoliškim socialnim dijaštvom, naj bo dovoljeno, da tu opozorimo tudi na zbirališče nemškega socialnega dijaštva v tem mestu. Krožek se naziva „Deutscher sozialer Studentenzirkel“ in ima svoje zbirališče v Parizu, 104 Rue

de Vaugirard. Kdor bi potreboval kakršnegakoli pojasnila o socialnem dijaštvu, naj se obrne na „Sekretariat Sozialer Studentenarbeit, M. Gladbach, Sandstr. 5. Frst.

Francosko katoliško dijaštvo v Parizu ima posebno par velikih zbirališč, na katera opozarjamo slovenske katoliške dijake, ki jih bodo študije privedle v Pariz. Prvo je Sillon (Pariz, 43 Boulevard raspail), zbirališče za dijaško socialno gibanje navdušenih pristašev istoimenskega gibanja, o katerem poročamo na drugem mestu. Drugo pa je Reunion des étudiants (Pariz, Rue de Vaugirard 104). Glasilo te druge skupine je „Revue de Montalembert“, ki služi literarnim, socialnim in apologetičnim namenom dijaštva. Tretje: „Cercle catholique des étudiants“ (Pariz, 18, Rue du Luxembourg). Frst.

„Časopis pokrokového studentstva“ prinaša (I. XIII, št. 3) senzacionalno poročilo o počitniškem sestanku „slovenskega klerikalnega dijaštva“ v Ljubljani. „Udeležencev je bilo veliko. Število ni povedano.“ Z razprtimi črkami omenja sveto mašo, ki se je vršila pred zborovanjem, ravnotako, da je biskup Mahnič priporočal v svojem nagovoru ustanovitev Marijanskih kongregacij, slednjic pa — o sramota! — da so koncem govora vsi udeleženci poklekli in prevzvišeni jim je podelil svoj pastirski blagoslov. Toliko poroča in nič več; o vsem delu in razvoju sestanka niti besede. Poročevalcu se ni zdelo vredno, pazno prečitati niti Zore, če že ni čital dnevnega časopisja, v katerem bi se bil tudi o številu udeležencev, katero bi tako rad naznačil — po njegovem poročilu soodeč — lahko natančneje informiral, tako da dobi sedaj človek iz njegovega klasičnega poročila vtis, kakor da je biskup Mahnič podelil na komerzu svoj pastirski blagoslov, medtem ko ga je v resnici naš prevzvišeni vladika Jeglič ob otvoritvi zborovanj.

Kaj takega je menda dobro samo za čitatelje „Časopisa“, v katerih brezmejno vdanost, strašansko omejenost in svobodomiselno zagrizenost mora uredništvo pač brezmejno zaupati, če se sme zanesti, da bodo s takimi točnimi in senzačnimi poročili posebno zadovoljni. Človek se mora smejati naivnosti! Kakor da so nas zalotili in flagranti na neki nedoslednosti in nam pred vsem svetom dokazali, kakšni nazadnjaki da smo!

Res presneto slabo nas poznate! Pač žalostno bi bilo, če bi se slovenski katoliški dijaki sramovali višjega pastirskega blagoslova in Marijanskih kongregacij, ki so češkimi svobodomiselnim dijakom take nezaslišanosti, dasi se najbrže tudi oni vsaj pred državo izdajajo za katolike.

Vsekakor je stvar silno značilna za duševni nivô, na katerem se nahaja napredno češko dijaštvo; da so naši radikalci, ki zajemajo svojo učenost z veliko žlico pri njih, tako modri? —

„Časopisu“ pa želimo še mnogo tako izvrstnih poročil! L. S.

GLASNIK.

Pro domo.

III.

Še ena beseda. — Nasproti tistim, ki so mi ustmeno oporekali, povem, da pri trditvi, da kdor je katolik, je obenem naroden, ostajam. Kdor hoče biti katoličan in obenem ni naroden, ta ne pojmuje krščanstva.

Demokratičen. „Demokracija, aristokracija itd. so zelo omejeni pojmi, krščanstvo pa je mnogostransko in neskončno tudi po obsegu, τὸ πρῶτον,“

ki se ga ne sme utesniti v oblike, nad katerimi je visoko.“ (Terseglav.) Krščanstvo je eno in isto, vselej in povsod, ne pa tako demokracija, ki je rezultat socialnega razvoja. Kristjani pa so živeli v najrazličnejših stopnjah, dobah tega razvoja, zato so zamogli biti v vsaki dobi celi kristjani, če so sprejeli nove ideje in če so jih res pokristjanili. „V zgodovini človeštva so se vrstile razne oblike gospostva, bile so dobre, bile so slabe, a našel sem, da so bile dobre ali slabe manj radi oblike, marveč radi ljudi, ki so dajali oblikam vsebino. Vsaka oblika pa zmožna bogate in lepe vsebine, treba je le ljudi, ki ji dajo tako vsebino. Celò tiranija je bila včasih bolj blagoslov kakor prokletstvo. Videl sem pa tudi, da najlepši cvetovi poganjajo iz tal svobode, a tudi najgrši. Svoboda je mogoča tudi v monarhiji in aristokraciji, in absolutizem je mogoč tudi v demokraciji.“ (Dr. I. Wagner.) Stari so mislili, da je najboljša, če je nosilec socialne oblasti ena oseba, v demokraciji ima vso oblast družba.

Če pogledamo v zgodovino, bomo našli razne dobe, ko kmetje niso imeli „političnih pravic“ (izraz g. H.), kakor jih razumemo v moderni, demokratični dobi, in vendar so bili „aristokratje dobri katoliki“. Le en primer. „Pod krivo palico je dobro bivati,“ ta pregovor imam iz tedanjih fevdalnih časov; saj takrat, ko so se držali krščanskih načel, so pomagali vsi enemu, vsak vsem, ni bilo sovraštva med stanov in vladala je neka zadovoljnost v življenju; in tedaj ne moremo govoriti o demokratizmu; navzlic temu pa so bili „aristokratje“ lahko popolni kristjani. Po nazoru g. H. ni bil doslej niti mogoč faktičen katolik, zakaj demokracija se res živi šele zadnje čase.

In zunanji ustroj katoliške Cerkve? Ali nosi na sebi znak demokratizma?

Demokracija (vlada) je le časoven pojem, demokracija je ena izmed mnogih družabnih oblik, mogoče je tudi, da je popolnejša od drugih, prejšnjih, iz česar pa še ne sledi, da je le ta oblika prikladna krščanstvu. Jaz mislim, da socialni razvoj z demokracijo^o še ni končan, ampak da bo tudi demokracija preminula in bo nastopila spet druga oblika vladi, a krščanstvo bo vedno isto in katoličani se ga bodo prav lahko oklenili, ne da bi bilo treba odnehati kaj od katoličanstva!

Demokracija je rezultat razvoja, ona je stopila pred nas, še več, mi v njej živimo. Danes je demokracija dejstvo, s katerim mora vsak računati in ima bodočnost; bob ob steno metati je, ustavljati se ji. Demokracija bo zavladala, če ne z nami, pa proti nam, če ne krščanska, pa protikrščanska. Demokracijo pa moramo narediti krščansko in potem jo lahko sprejmemo in smo katoliki in demokrati. In to smo i storili! Demokracijo smo si stavili, kot temelj našemu krščanskemu delu med narodom. Zato smo mi, ne le katoliški, ampak tudi demokratični . . .

In le to sem hotel dokazati, da če že hočemo označiti principe v nazivu, pristojna našemu naslovu preje besedica „demokratičen“ kakor pa „narodni“, ki izhaja še iz našega verskega načela.

Gospod H. pravi dalje, da čeravno je to res, vendar v nazivu lahko označimo kako temeljno stran naše misli, v tem slučaju „narodnost“, ker se mi posebno bavimo z narodnim vprašanjem. Pripomnim pa, da poznam „dijaške katoliške zveze“, ki se pa predvsem bavijo s športom in telovadbo. Tudi mi bomo zanaprej obračali vso pozornost narodnemu vprašanju, četudi nismo „narodno“ dijaštvo! Mi ne potrebujemo naslova, ki vleče, mi hočemo, da bo naše odločno narodno stališče razvidno ne iz naziva, ampak iz našega intenzivnega dela za narod. Tudi ne potrebujemo, da bi bil naš naslov v reklamo pri srednješolcih, mlajših dijakih, kakor pri radikalcih; naša reklama je naše delo! Oprimimo se kratkega naslova pa se ločimo, od dijaštva drugih narodov, izpopolnimo naslov v „**Slovensko katoliško dijaštvo**“. Goriški.

!z „Znanstvenega kluba“ „Danice“. O delovanju znanstvenega kluba nismo v letošnjem šolskem letu še ničesar poročali. Motil bi se, kdor bi iz tega

sklepal, da se je morebiti poglelo tisto mladeniško navdušenje za znanstvo in znanstveno delo, ki je lansko leto ustvarilo znanstveni klub. Zanimanje zanj se je letos razširilo intenzivno in ekstenzivno. Letos šteje znanstveni klub 30 rednih članov, ki se vsi vestno zavedajo dolžnosti, katere jim nalaga klub. Neko no-tranjo potrebo do kluba so kazali zlasti novinci. Zapisnik sej beleži, da je bila udeležba vseskozi zadovoljiva: povprečno 30. Znamenje napredka je tudi veselo dejstvo, da smo letos pritegnili k znanstvenim sejam drage brate iz „Hrvatske“. Njim v ponos in mladini naši v bodrilo naj navedem besede, ki sem jih čul iz ust neke vplivne, visoko stoječe osebe na Dunaju: „Zanimanje mlade hrvaške, katoliško akademiške generacije za znanstvo ji je najsigurnejši porok za izboljšanje domovinskih razmer. Moč ustvarja delo in ne fraza!“ Zlate besede!

Predavanja in diskuzijski večeri so se vršili redno vsako soboto, izvzemši božične počitnice. Predavali so: tov. A. Veblè: o stanovanjskem vprašanju; tov. Fr. Trdan: o pomenu znanstva in znanstvenega dela; tov. Fr. Jež: o kapitalizmu in zemljiški reformi; tov. Fr. Stelè: o avtorstvu Valvazorjevih bakrorezov; tov. I. Samsa: apostolski očetje, priče Kristusovega božanstva; tov. Fr. Trdan: o jugoslovanskih bogomilih; tov. Fr. Omerza: διαλεκτος κοινή in sv. pismo; tov. I. Adlešič: socialne tvorbe pri Jugoslovanih; tov. A. Veble in Jur. Adlešič: o gospodarskih razmerah v Bosni.

Priredili smo dve ekskurziji, in sicer enkrat v „Männerheim“, drugič pa v „Münzamt“. Tudi knjižnica je letos znatno narastla. — dan.

Slovenska dijaška zveza. Predavali so tovariši: jur. Anton Ogrizek v S. K. S. Z. v Ljubljani dne 25. januarja o razmerju med delavskim in kmečkim stanom; tov. Fr. Žužek dne 12. septembra na Blokah v slov. kat. izobraževalnem društvu o francoski revoluciji; tov. Natlačen v slov. kat. izobraževalnem društvu v Podzemlju dne 2. januarja o zgodovini kmečkega stanu; tov. Vastel v Dobrlivasi I. o potovanju v Dalmacijo in 2. v čem se kaže praktična narodnost ter v bralnem društvu v Škocijanu zopet o potovanju v Dalmacijo in razmerju Hrvatov do Slovencev; tov. Kotnik v Hodišah o verski, narodni in gospodarski izobrazbi in njenih praktičnih posledicah in na Ledenicah o časnikarstvu; tov. Razgoršek v izobraževalnem društvu v Kotljah o vtisih s potovanja po Kranjskem z ozirom na cilje izobraževalnega društva, obenem vodil o počitnicah v društvu vsako nedeljo poučne razgovore; tov. Stare na občnem zboru bralnega društva v Škocijanu o koroških razmerah, v kolikor so v protislovju s tozadevnim državnim in deželnim zakonom; tov. Vastel je aranžiral v izobraževalnem društvu v Dobrlivasi dve igri.

Knjižnice S. D. Z. Od zadnjega občnega zbora S. D. Z. v Ljubljani je narastlo število zvezinih ljudskih knjižnic za štiri, in sicer smo ustanovili knjižnico v Adlešičih in Preloki na Belokranjskem (tov. Adlešič), na Jezerskem na Koroškem (tov. Muri) in slov. kat. izobraževalnem društvu „Kres“ v Gradcu (po prizadevanju tovarišev Zarjanov). Knjižnic ima sedaj S. D. Z. 16, ki po večini vse izborna delujejo, le žal, da Zveza nima dovolj sredstev, da bi mogla ustreči vsem željam čitateljev. Naj bi šli zlasti dijaki na roko Zvezi s tem, da nabirajo o počitnicah doma in okrog znancev primernih knjig za naše knjižnice in jih pošljejo Zvezi. Kdor hoče podariti Zvezi kake knjige, naj jih pošlje na zvezinega tajnika: cand. iur. Anton Ogrizek, Ljubljana, Soteska 10 l.

V narodnoobrambnem klubu S. D. Z. V Danici so doslej predavali tovariši Mirko Božič o etični podlagi narodnoobrambnega dela in kako naj sodelujemo pri narodni obrambi; tov. Veble o na-

rodnih razmerah na južnem Štajerskem in tov. Potočnik o narodnih razmerah na Koroškem. Klub ima redno vsak teden sejo, kjer se vrše predavanja in diskuzije. Upati je, da pride iz njega sčasoma nekaj tovarišev, ki bodo uspešno delovali za našo žalibog še vedno jako zanemarjeno narodno obrambo.

„Slovanska Liga katoliških akademikov“ na Dunaju šteje sedaj že 6 podružnic, in sicer: Česká Liga Akademická, Danica, Hrvatska, Polonia, Spolek českých akademiků, Zarja. Skupaj nad 250 članov. Svoj lokal ima skupno s stanovanjem Danice in Hrvatske (VIII., Schönborngasse 9, Parterre), kar je jako primerno, ker imajo tako člani vseh teh društev na razpolago vse knjižnice in časopise, kar jih imajo vsa ta tri društva. Da pripomore osebno medsebojno občevanje društvnikov največ k natančnemu medsebojnemu spoznavanju in učenju slovanskih jezikov, je jasno. Vrhutega obstojita pa krožka za poljski in češki jezik. Predsedništvo Lige je poslalo tudi drugim svojim podružnicam poziv, naj po možnosti snujejo v svojih društvih take krožke za študij slovanskih jezikov, v kolikor že ne obstojajo. Gotovo je v vsakem društvu član, ki zna kak drug slovanski jezik, da ga lahko poučuje. Treba je le dobre volje in malo požrtvovalnosti, in uspehi ne bodo izostali. Ne sme se smatrati to za izgubljanje časa. Zakaj neovržno dejstvo je, da dobivajo slovanski jeziki od dne do dne večjo veljavo: njihova je bodočnost; to uvidevajo prav dobro tudi naši nasprotniki, ker se vedno v večjem številu uče slovanskih jezikov. Ravnotako jasno je pa tudi, da ne bomo Slovani kaj prida dosegli, če se ne bodemo drug drugega razumeli, če ne bo zavest jezikovne skupnosti prodrla tudi med ljudstva, tako da jo bodo tudi nasprotniki jeli vpoštevati. Torej na delo!

Knjižnica Lige obsega v prvi vrsti informativna dela za Slované, kakor slovnice in besednjake posameznih jezikov, literarne in sploh kulturne zgodovine ter o važnih slovanskih vprašanjih, kakor cirilmetodijskem itd. Liga dobiva zlasti več čeških in poljskih časopisov. Izdala bo za novo leto 1911. tudi svoj prvi almanah, ki ga že pripravlja. Opozarjamo že sedaj našo in slovansko javnost nanj. — Svoj redni občni zbor bo imela Slovanska Liga katoliških akademikov leta 1911. bržkone skupno s sestankom jugoslovanskega katoliškega dijaštva v Ljubljani. L. S.

SREDNJEŠOLSKO DIJAŠTVO.

Prvi češki katoliški gimnazij so otvorili jezuitje na Velehradu, kakor smo že enkrat poročali. V prvi razred je vpisanih 26 dijakov.

Prvi reformni realni gimnazij v Avstriji so otvorili 3. januarja 1910 na Dunaju v Floridsdorfu. Ta ustanovitev je posledica sklepa srednješolske enquete leta 1908. Posebnost je, da se popolnoma opusti grško, mesto tega se poučuje angleško; risanje je obvezno v vseh razredih. Posebna pozornost se obrača na šport in praktične predmete. Frst.

Veslarstvo na c. kr. drž. realki v Litomericah na Češkem. Veslanje vodi tam prof. Metzner, čigar delo je ustanovitev in napredek tega športa. Mestna občina je dala v uporabo leseno kočo za čolne, ministrstvo je podarilo tekom treh let že okoli 2000 K, več kot 3000 K je nabral voditelj sam zlasti pri premožnejših starših. Okoli 800 K so znašali prispevki učencev, kdor ni oproščen šolnine, plača 20 K na tečaj, kdor je oproščen, pa le 6 K, večkrat niti tega ne. Stroški so seveda le ob začetku tako veliki, pozneje znašajo 100—150 K na leto. Urejeno je veslanje tako-le: Ločijo se vajenci, veslarji in

čolnarji. Učenci višjih razredov, ki so plavači in dobe dovoljenje od očeta, oziroma njegovega namestnika, postanejo vajenci, kapitan jih da čolnarju ali izurjenjšemu veslarju v prvi pouk. Plavati morajo znati dovršeno, da se v vsakem slučaju lahko rešijo. Dogodilo se je že večkrat, da so se morali rešiti s plavanjem na breg.

Ko se je vajenec privadil vodi, preveslal najmanj 250 km ter zna voditi plav, tedaj se javi k izpitu za veslarja. Kot veslar lahko samostojno razpolaga s čolni in ima kot znak črn pas na vrhnem robu srajce, ki je taka kot naša telovadna srajca.

Najboljše veslarje imenuje čolnarski zbor za čolnarje. Čolnarji oskrbujejo vso notranjo upravo, za znak imajo dva črna pasa. Vrhovno vodstvo ima kapitan, ki ga volijo člani iz vrste čolnarjev. Vajenci in veslarji opravljajo dnevno službo po gotovem redu, tedensko (nadziranje itd.) pa čolnarji. Vsi se zbero dvakrat na teden: K poročilu o delovanju, načrtih, nasvetih in drugo, v nedeljo pa k raportu, kjer končno uredite tekoče zadeve.

Kazenske zadeve ureja čolnarski zbor pod vodstvom kapitanovim. Poseben zdravnik je brezplačno na razpolago. Dosedaj (tekem treh let) so preveslali že okoli 60.000 km. Nesreče se ni zgodilo še nobene, dasi prepusti voditelj veslanje veslarjem in čolnarjem samim — Zdravje učencev se je izboljšalo, telo okrepilo. Učenju ni na škodi; nasprotno: najboljši veslači so navadno najpridnejši učenci, lenuhi v šoli pa tudi pri športu niso kaj prida. Čudovito je, koliko zmorejo mladi veslači. Profesor pravi, da dnevne vožnje do 90 km (torej 45 km navzgor) niso nič nenavadnega. Voditelj je tudi opazoval, da dijaki veliko manj pijejo in kade. Od 22. julija do 2. avgusta m. l. je vozil prof. Metzner s 4 učenci od Litomerice do Hamburga, med potjo so si ogledali vse znamenitosti, nazaj se pa peljali.

Na naših učnih zavodih se šport premalo goji. Veslanje bi se gotovo dalo vpeljati po nekaterih mestih, (n. pr. od Ljubljane ni daleč Sava). Pred veslanjem se pa mora gojiti plavanje. Pač dijaki povsod plavajo, a največ brez nadzorstva in veččega vodstva. Koliko jih pa je, ki sploh ne znajo plavati! Zveza telovadnih odsekov naj bi temeljito proučila vprašanje športa na naših ljudskih in srednjih šolah, naj bi napravila načrt in ga predložila dež. šolskemu svetu. H.

LISTEK.

Koledar hrvatskoga katoličkoga narodnoga djaštva za šk. g. 1909/10. Uredil phil. Velimir Deželić. Izdalo hrvatsko katoliško akademično društvo „Domagoj“. — Hrvaško katoliško dijaško gibanje jako lepo napreduje, to lahko vsak dan opazamo. Kar se tiče časnikarske reprezentacije je najboljša izmed vsega slovanskega katoliškega dijaštva. „Luč“ je, kakor znano, največji slovanski dijaški list. Letos so pa hrvaški katoliški akademiki storili kar dva koraka naprej. Začeli so izdajati za srednješolce „Krijes“; drugo pa je, da so začeli izdajati svoj koledar. Sicer je že poprejšnja leta tudi obstojal hrvaški katoliški dijaški koledar, ki so ga izdajali dalmatinski bogoslovci, a letošnji koledar je prvi, ki je izšel iz akademičnih vrst in ima tudi informacije za visoke šole. Poleg tega nudi mnogo izbranega poučnega in leposlovnega gradiva. Med sotrudniki srečamo znane hrvaške pisatelje, kakor škofa dr. Iv. Šarića, dr. Gjuro Arnolda, dr. Velemirja Deželića, Ferdo Rožića, dr. Ante Alfirevića, dr. Jos. Lončarića in dr. Novemu katoliškemu dijaškemu koledarčku želimo, da si osvoji kmalu vse hrvaško dijaštvo. Frst.

„**Proljetno Cvijeće**“, list hrv. katoličkih učenica. Uredjuje Marija Marošević, učiteljica. — List, ki je dobro urejevan, prinaša članke in dopise, ki se tičeje organizacije, dalje leposlovne črtice in pesmi. List toplo priporočamo našim somišljenicam; izhaja 10 krat na leto in stane celoletno 2 K. — Uredništvo lista: Marija Marošević, učiteljica, Zagreb, Kamenita ulica broj 15. — Upravništvo: Mira Srčan, Zagreb, Josipovačka cesta br. 35

„**Studentská Hlídka**“, glasilo češkega katoliškega dijaštva, je nastopila svoj drugi letnik. Stane za dijake 2 K, za nedijake 3 K. Naslov administracije in uredništva je: Praha II., Voršilská ulica št. 1. Isti naslov velja sedaj za Česko Ligo Akademicko. Posebno opozarjamo v tem listu na „Slovanski vestnik“, ki je tako izboren kakor dosedaj še v nobenem dijaškem listu. Vsem našim čitateljem, posebno dijakom, ki so večji češčine ali se je uče, Hlídko najtopleje priporočamo. Frst.

„Молода Україна“, organ „Ukrainskoho studentskoho sojuza“ (Ukrajinske dijaške zveze), mesečnik, cena letno 4 K. Naslov uredništva: Lvov, ul. Jabłonowskich 2, 1./9; naslov upravništva: Lvov, ul. Supinskiego 17. — Z januarjem je zagledalo beli dan edino glasilo ukrajinskega dijaštva. Poročali smo že, da je izdajanje tega lista — „Moloda Ukraïna“ — sklenil lanski prvi vseukrajinski dijaški shod. Ni posebno vesela zgodovina ukrajinske dijaške žurnalistike¹, zato skoro ne moremo imeti posebno velikih pričakovanj tudi od nove M. Ukr. Prva M. Ukr. je izšla l. 1900. in se z velikimi težavami vzdržala do marca 1903. Dijaštvo samo je bilo krivo, da ni mogla uspevati. Upajmo, da se je v 10. letih že toliko izpremenilo, da ne bo zopet samo zakrivilo njenega padca. M. Ukr. je organ vsega ukrajinskega dijaštva, vendar pa je njena smer skozinskozi svobodomiselná, kakor je ukr. dijaštvo sploh, če se prav deli na posamezne struje. Kakor kaže prva številka, se hoče obračati bolj na srednješolsko dijaštvo kakor na akademike. Frst.

„**Soziale Studentenblätter**“ je naslov glasila nemškega katol. socialnega dijaštva; začelo je izhajati šele pred enim letom, a ima že 2000 naročnikov, če ima prav agitacijo za socialno dijaško delo med nemškim dijaštvom. In kar je najbolj veselo znamenje na tem pojavu, je to, da so med temi 2000 naročniki štiri petine dijakov. To je res dijaško glasilo, ki ga res tudi v prvi vrsti dijaki berô, saj je njim namenjen. „In kar je posebno važno,“ pristavlja urednik, „med listom in dijaki se vrši čilo občevanje. Vsak dan pride cela vrsta pisem. In v teh vprašanja, predlogi, poročila, glasovi, ki bodré in izražajo simpatije.“ Kdaj bo tudi naša „Zora“ tako središče našega dijaškega čitateljstva? Od vas je odvisno, dijaki, ako hočete, pa bo! Frst.

¹ Glej o tem „Слѣ“, almanach v pamjat 40 ych rokovyn osnovanja tovarystva „Слѣ“ u Vidni, Lvov 1908, str. 436. Вол. Темницький: Часовись „Молода Україна“.

Listnica upravništva.

Prememba naslovov naj se pravočasno sporoči upravništvu. — Zadnji številki priložili smo položnice z vljudno prošnjo, naj se iste poslužijo naši gg. naročniki. Isto prošnjo danes **ponauljamo**.

Rada Selska. Z Vašim mišljenjem in nazori se popolnoma zlagamo in to nas veseli. In kakor Vi pravite ob koncu svoje črtice, isto željo izražamo tudi mi, samo z ozirom na naše ženstvo: „Bog daj našemu narodu še mnogo takih hčerâ, kajti slovenska žena, plemenitih nazorov, verskega prepričanja in jeklene volje, ki naj jo zasadi tudi v srca svoje dece . . ., bo steber in dika naše domovine in ponos našega naroda — — —“ Žalibog z načinom Vašega umetniškega stvarjenja nismo zadovoljni. Cela Vaša skica je sezidana na golih slučajih brez zveze, — prehodi so slabo motivirani, psihološka stran ni pogojena, pač pa jo izkuša nadomestiti — seveda brez uspeha — teatralnost. Pisec teh vrstic je sam živel in še živi deloma tako življenje, kot ga je Ivan Borštnik, dasiravno je z ozirom na starše, hvala Bogu, neizmerno na boljšem. In povem Vam, da mi je taka gledališka poza —, da so mi tako zanosni monologi, kot: „ . . . in potem zmaga . . . zmaga . . . je naša! . . .“ — popolnoma neznani — Tudi opazil nisem nikjer v življenju kaj takega in če ste tudi Vi kaj srkali iz trpke kupe življenja, mi boste tudi to priznali. Take stvari se dogode edinole v knjigah in v pod vplivom teh knjig stoječih fantazijah. — In nadalje, čemu povsod zlatolase Verice, zlatolase Alenke, ko ne živimo več v času vil. In čemu treba črnogledega Ivana, čemu treba sploh vsaki osebi dajati tako homerska epska epiteta, ki največkrat prav nič ne pomenijo in v tako skico sploh ne spadajo. Treba je tudi paziti na jezik, slovnične napake kot „utožen“ mesto „otožen“, lahko sicer samo pomotoma zbežijo izpod peresa, vendar napravijo zelo neugoden vtis. Izbrali ste si zelo težaven, ad absurdum obrabljen predmet, kjer bi lahko omagal tudi kak drug močnejši umetnik, ne le Vi, ki se šele vadite. Pa nikari obupati in še pošljite!

Bosiljka Z Vami sem pa žalibog še bolj navzkriž kot z Rado Selsko. Pa ne morem pomagati ne jaz, ne Vi. Pač Vi še, in sicer se morate poboljšati v sledečih ozirih:

1. Slovnica: . . . „Ali je to mogoče pri našem u narodu?“ Prezens in perf. menjavate tako, da je naravnost mučno; sicer mi je znano, da se v gimnaziji semintja uči o nekem prezensu, ki naj se v njem pripoveduje itd. Toda čitajte naše pisatelje, oziroma še boljše —, poslušajte naše ljudi, kdo tako govori, pa boste spoznali, da nihče. Zato napraví Vaša črtica vtis kake slabe gimnazijske naloge. — Da ima „pa“ ali pa „ali“ lahko tudi adverbzativen pomen, tega se Vi ne zavedate in zato zmisel stavka semintja popolnoma skvarite, n. pr.: „Žalostno sameva drevje . . . zdaj pa se čuje samo tožno ječanje . . .“ Saj niste opisovali pomladi, ampak zimo, zakaj torej ta adverbzativen „pa“? — Čemu uvajate po nepotrebnem na nepravih mestih plqmpf.? („A manjkale so mu bile moči . . .“) — „Kupej“ je tujka in če jo rabite, morate pisati kupé. — Jedna komerno mesto ena komerno itd.

2. Vi tudi preveč spoštujete nepotrebna starinska epiteta: uspavana zemlja; srečnejša bodočnost; dvajsetletni kodrolasi mladenič in njegovo črno oko; visoko čelo; uboga, zapuščena očetnjava; zeleneča veja na pojemajočem drevesu; bleda smrt; postarana gospa; nadarjeni mladenič; ljubeznivi deček; kostanjeva, kodrolasa glavica; . . . zamišljeni mladenič; amorjeva puščica; bakrenordeči, pozneje temnejši oblaki.

3. Šele proti koncu izvemo, da se Vaš junak imenuje Milan. To je tudi čedna moda, ki se ji klanjajo tudi Vaše kolegkinje, kar skoro vse po vrsti . . . Človek bere in bere in koprne od radovednosti in naenkrat, toda šele ob koncu, — stoje v veselju ali pa v žalosti pred nami različni Ivani, Milani . . . — Prehodi so neutemeljeni in nastopajo kot Deus ex machina. Mislite, da človeku fantazija kar tako butne v glavo. („Zdrzne se“). — Ah, ne! Ampak približa se nalahno, s tihim zapeljivim korakom in Vam ovije svojo mehko roko okoli vratu in čela . . . In Vi se zamislite, zafantazirate . . . Da bi se pa kar „zdrznili“ in da bi Vas kar nekaj „dirnilo“, in bi Vam potem kak lep

spomin stopil pred oči, to je pa nenaravno in tudi ne soglaša z izrazi „zdrzniti“ in „dirniti.“

4. Vaše predstave pričajo; da nimate dosti življenjskih izkušenj. — Samo enkrat naj bi srečala mladega fanta ljubezen in še takrat le ob mraku kot fantom. In mladec naj bi potem resigniral na vse in bi si izbral drugo ljubico. — namreč domovino? Sicer lepo mišljeno, vendar pa naivno. Prvič le mi mladi ljudje nekoliko več zaupamo v svoje moči in ne pretakamo navadno pravo dosti solza platonske ljubezni. Domovina nam je pa **mati** — in med materjo in med sinom je silnejša vez, kot — pa med sinom matere in ljubico. Torej je tudi naša ljubezen do domovine trajnejša, naravnejša in ima globokejše korenine, kot semintja ljubezen do dekleta. Nočem sicer s tem mladih fantov z ozirom na njih čuvstva diskreditirati pri nežnem spolu, vendar se mi je pa zdelo potrebno, da to omenim domovinski ljubezni na ljubo, ki naj bi bila tudi nam nad vse druge svetne stvari in prva za ljubeznijo do Boga. To je sicer tudi vodilna misel Vaše črtice, toda izrazili je niste, dasiravno ste jo hoteli, pač pa ste napisali par stvari, ki bi jim lahko z uspehom oporekal.

5. Vi pišete: „V poznejših letih se je posvetil popolnoma pravemu življenju študenta. Poučeval je nekoliko druge, a kar mu je preostalo časa, se je bavil s proučevanjem življenjskih nazorov . . .“ Pri moji veri, študente pa Vi bolj slabo poznate! To naj bi bilo pravo študentovsko življenje? Če je samo to — in prav nič drugega, potem mi pač ne bo hudo, kadar se bom poslavljaj od lepih akademičnih in študentovskih let Naše dijaštvo si je že izbralo svoje življenjske nazore, trdne in neomahljive; gre se samo zato, da si vsak te nazore poglobi, se v njih utrdi in jih konsekventno izpolnjuje. Dasiravno pa imamo svoje trdne nazore o življenju, ki nam tudi čisto natančno določajo meje, doklej smemo in doklej ne, — pa vkljub temu vendarle nismo mladi starci kot Vaš Borštnik. Zakaj zdihuje lovec Jermolov (Lovčevi zapiski, Turgenjev) tako bridko za minolimi dnevi? . . . Mladost, prekipevajoče življenje, polno sreče, lepote in poezije . . . je šlo za vedno mimo in po tem on toži. In naša akademska leta so tudi kot nekako slovo brezskrbni veseli mladosti, ki se ne more ločiti od nje, dasiravno nas z neodoljivo silo vleče naprej, naprej . . . Ej, to so naša akademska leta in naj nam bodo dnevi tudi slični kot junakom iz Bohême . . .

Še bi omenil par stvari, pa nedostaje prostora. H koncu še en svet: Čitajte naše boljše pisatelje, kar od kraja!, in še enkrat: čitajte! — Pa le oglašite se zopet!

Bratoslava: Vaša „Zmota“ je tako srednje vrste. Slovnico imate v oblasti, toda semintja se le še vkrade kaka ortografična napaka. — Čislajte vedno take izraze, ki jih narod res govori, ne pa takih, ki jih dobite samo po knjigah. Kje med ljudstvom ste čuli: „jedva“? — Pri dialogih poizkušajte res posnemati narodno govorico in se nikari ne dajte vplivati od afektiranega dialoga v gledišču. Konec Vaše skice je ponesrečen in s tem izgubi tudi celo delce svojo umetniško zaokroženost. Sploh ni jasno, ali ste hoteli obdelati kako tipično vaško klepetuljo, ali pa nam predočiti težavno stališče dijaka-abiturienta, ko si izbira poklic. Konsekventno niste obdelali ne enega, ne drugega, ampak ste ostali — med dvema stoloma in to je glavna hiba Vaše skice. Pričakujemo kaj boljšega! Pa drugačen predmet si izberite! Isto velja tudi za Vaše kolegije!

Nataša: „Njena želja“ je mala tiha zgodba o ugašajočem življenju, ki čim bolj ugaša, tem bolj hrepeni. Par slik vpliva kot kak Stilleben . . . — Čemu rabite participe, ki jih ljudstvo že skoro nič več ne govori? — Morebiti ob priliki jezikovno nekoliko popravimo in priobčimo! — Pa zdravi in na svidenje!

I. M—c.

PRVI CVETI

LEPOSLOVNA PRILOGA »ZORE«

Aristides:

Magdalena.

Kristus je klečal v Getsémane,
krvavi pot potil,
Magdalena je stala pod palmami,
gnana od notranjih sil.

V tenkem platnu drhtelo telo,
mesec stal v oblakih,
zdaj je Marija shitela mimó,
skrb v teh hitrih korakih.

Njega iskala je v mestu, na cesti,
pri studencu, med ljudstvom:
tukaj je ženinu in nevesti
ljubav razlagal s čuvstvom,

tam je otroke ozdravil davice,
materam stisnil rokó,
šepetale o njem so device,
rosno bilo jim oko; —

pa ga nikjer ni, ne tukaj, ne tam,
ura se bliža smrti,
da le ni skrit, zapuščen in sam
v tem Getsémane — vrti.

Šla je Marija, skrb v očeh,
skrb v teh hitrih korakih,
mesec je gledal z ravnih streh,
pol v svetlobi, pol v oblakih.

„O, le hiti, mati Marija,
On krvavi pot poti,
zate ni v mestu, na cesti ne,
zate v Getsémane ni.

Balzam sem vlila na noge bele,
balzam mu na srce,
lilije visoke, rože — teje
mu tolažilo puhte.

Tak je šel, tak kleči pod skalo,
kelih smrti v rokah;
kar mu Očetovo krilo poslalo,
česar ljudi je strah;

to mu zdaj v mrzlo srce veje;
vidim njegove roke:
lilije visoke, rože — teje
mu tolažilo puhte.“

Bogumil Gorenjko:

V Belo Krajino!

(Dalje.)

V skednju, ravno nasproti hiše, so mlatili na mašino. Slišal se je zvonki smeh, šale, dovtipi. — Gospodinja nama je pravila, kako lepo tukaj drug drugemu pomagajo. Danes gre celo selo in delajo pri enem gospodarju, drugi dan zopet pri drugem in tako vračujejo drug drugemu. Zato tudi veselje pri delu. Kako pa pri nas? Na njivah najete ženske. Delajo počasi, kar se da, leno, nejevoljno, površno in zaspano. Gledajo na solnce in računajo malo manj kakor z logaritmi, kdaj bo zašlo. Gospodar hodi

po dvorišču, se togoti v svojem srcu in računa, koliko bo utrgal delavkam, ker so padle pred poldnem tri kaplje dežja. Odtod nezadovoljnost, odtod neobdelana ali vsaj slabo obdelana polja —. Ko sva tako vedrila, so prišla dekleta iz skednja, in skozi priprta vrata „obrazki ko mak skrivno pokukali so“, kakor pravi Kette. Vpraševale so, kdo sva: „ali so naši hrvaški fantje?“ „Vprašajte jih“, je odgovorila gospodinja, hitro odprla duri in pahnila kake tri v hišo. Zvonko so se zasmejale in, kot pravi Zupančič nekje, „kot račke so se bele razbežale“. Nato se je osredotočilo vse njihovo občudovanje na mojem vagabundskem klobuku, ki sem ga pustil na nahrbtniku v veži. Romal je od rok do rok in zatikale so za trak rdeče georgine in zelena peresa kakor v venec okrog in okrog klobuka. K Poldetu je pa kar ena prišla, mu vzela klobuk z glave in tudi njegovega so ovenčale. Kdo bi ne bil vesel nedolžnega darila deklic daleč na tujem pri ljudeh, ki se imajo bolj za Hrvate kot Slovence. Tu ni kulture z glacé-rokavicami, in puhlimi frazami, in hinavskimi pokloni, ne, tu je doma neprisiljena prijaznost, ki izvira iz srca. Narava jih je rodila dobre, narava jih vzgaja dobre. Sem naj bi prišel tujec in naj bi govoril, da je naš narod surov, da je barbar. Ali ne bi zaslužil, da bi ga treščili v Kolpo? Težko sva se ločila od prijazne hišice. Kakor bi se poslavljalata brata od dragih sestic, toliko je bilo pozdravov: z Bogom, srečno pot, zdrava, Bog z vama brata iz Slovenske! A morala sva dalje. Kogar sva srečala, naju je izpraševal, kdo nama je tako nakitil klobuke. „Devojke zale,“ sva odgovarjala in šla veselo dalje. Še v Metliki sva imela tiste rože za klobuki, a začele so odpadati druga za drugo; eno pa sem si spravil za spomin od ljubeznivih deklic iz Bele Krajine. Ne vem, kaj bi bila počela ta dan ob tako slabem vremenu, če bi se ne bila vedno in vedno menila o prijaznih seljanih. Ob treh popoldne nekako sva prišla vsa trudna, lačna in premočena vun iz soteske v vas Prelesje. Brž ko sva zagledala krčmo, cilj najinega celodnevnega hrepenenja, sva šla noter. Da ne bo kdo mislil, da sva s Poldetom bogve kakšna pijanca, povem, da od zjutraj nisva videla gostilne še odzunaj ne, kaj šele odznotraj. Tu se je zopet pokazala vsa belokranjska postrežljivost. Gostilničarka, prijazna ženica, nama je brž razobesila ob peči mokre pelerine. Sezula sva čevlje, izlila iz njih vodo, in dobra krčmarica nama je prinesla doma pletene čarape in oprala nogavice, gospodar pa nama je sušil čevlje. Pri nas bi se to ne zgodilo. „Zunaj ostani, da ne pomazeš poda,“ bi ti rekel kvečjemu debel oštir in bi ti prinesel v vežo četrt kisle kapljice. Ko sva se malo posušila odzunaj in se odznotraj pomočila z vincem z domačih mej, sva odšepala dalje.

Za sabo sva pustila lepo reko Kolpo in čez vinograde in pašnike prišla v Stari trg. Zmračilo se je. Zazvonil je pastirski zvonec. Cela čreda kostrunov in koz se je pomikala po cesti. Pred njo ovčarski pes v svesti si svojega dostojanstva; za čredo par čuh s povešeno glavo, da morajo hoditi v tako nizki družbi. Za vsemi pa je stopal pastir, star mož v opankah, platnenih hlačah, srajco čez hlače, ozkokrajni klobuk, pisan rdeč dežnik v roki. Šla so dekleta, vsa v belem, pisane škafe, za pasom pisano zanko,

na glavi belo ruto. Ž njimi je šel dovtip, šala, zvonki smeh. Prišla je starka, bogme stara sto let, vsa v belem kot smrt, rožljala je z molkom in šla mimo. Tako so se vrstili prizori mimo okna, pri katerem sva sedela s prijateljem. Tudi tu moram pohvaliti neprisiljeno prijazno postrežbo. Posušili so nama pelerine, spala sva v svoji sobi zastonj.

Drugi dan je dež nekoliko pojenjal. Ob devetih nekako sva odšla zopet od teh dobrih ljudi čez kake 500 m visoke griče. Na vrhu sva zagledala v daljavi sredi širne doline Črnomelj, središče Bele Krajine. Pospešila sva korake čez Tančo goro, kjer sva prvič prišla do večjih vinogradov. Lepa dolina se je odprla pred nama. Sami vinski griči, po njih raztresene hiše in bele zidanice, kot golobice na strehi, skoraj na vsakem griču bela cerkvena z vitkim stolpičem. Pred Črnomljem sva šla čez šatorišče ciganov. Nekako zasmilili so se mi ti ljudje, ki so morali v tako slabem vremenu nočevati v slabo napravljenih šatorih, toda v tistem hipu bi bil tudi stopil k njim in šel ž njimi kdovekam, da bi se utešilo moje vagabundsko hrepenenje, ki se mi tako lepo poda. Lepi so ti ljudje. Globoke, črne oči jim gledajo tako sanjavo tja nekam v daljavo, blede obrazi, smelo upognjeni nosovi, dolgi, črni lasje; pisana krila, citre, majhni, urni konjički, vozovi s streho. Ravno pred neko hišico so se kobacali na voz. Od zad so počepnile ciganke, v lašeh same svetle tolarje, zvedavo so se ozirale na naju in se smejale, odspred cigani z debelimi srebrnimi verigami in kot jabolka debelimi srebrnimi gumbi. Kar se mi je najbolj čudno in zraven lepo zdelo, je to, da je naredil gospodar pred vsakim konjem z bičem križ, se skobalil na voz, švignil in že sva bila daleč od zad. — Pri nas „vernih kristjanih“ namesto križa hlapec navadno napol leno zagodrnja: „No, prestopi se, hudič stari!“

Okrog poldne sva prišla v Črnomelj. Bil je ravno tržni dan. Lepo je bilo videti bela krila, pisane trakove, bele suknje, našite z rožami. Zazvonilo je poldne. Kot bi trenil, se je vse odkrilo in v gručah molilo. Opoldne sva šla v neki hotel. Ne, ker bi bila mogoče „nobel“, ampak ker druge gostilne nisva videla blizu in je šlo mnogo Belokranjcev noter. Tu se nama ni pripetilo nič posebnega, kakor to, da je neki poba, menda hotelirjev sin, ki je morda obliznil raženj, na katerem se je pekla nemčurska kultura, vedno vpil na natararico, kadar je hotel kdo plačati: „Mitzi, zahlen“, tako, da ga je moj prijatelj že mislil vprašati, če se natararica „Zahlen“ piše. Pač pa sva z veseljem gledala vesele Belokranjce, njih medsebojno neprisiljeno prijaznost in s slastjo poslušala njih mehkozveneči jezik. A ker je nadebudni hotelirjev sinko vedno vpil kot sraka: „Mitzi, zahlen“, sva jo kmalu odkurila. Čez širne, lepe brezove gaje sva prišla v Metliko malo pred mrakom. Ko sva si ogledala prijazno mesto, sva zavila — kam, v gostilno „Pri Solncu“, in se ogrevala z metličanom, kapljico, ki je vredna vse pohvale. Naj povem v izpodbudo abstinentom kakor tudi neabstinentom še prigodbico, ki je bila takorekoč finale belokranjske „rajže“. „Pri Solncu“ so sedeli pri sosednji mizi trije hrvaški doktorji in njihov kočijaž v živahnem razgovoru. Jaz sem se moral čuditi, tako neprisiljeno so se pomenkovali

s kočijažem, trkali ž njim in si podajali roke. To bi pri nas komaj napravil „scriba communis generis“. Kar pride eden tistih doktorjev k naši mizi, povabi naju, prime za pod pazduhi in pelje k njihovi mizi. Takoj se je začela neprisiljena prijaznost. Navduševali so naju zoper Švabe: „Udri vraga Švaba!“ Govorance, zdravice, dovtipi, pesmi. Sredi mize je stala škatla regalitas-cigar, upanje kadilcev. Na mizi pa več kot dvajset kozarcev, dasi nas je bilo samo šest. Vino so nosili gor, kot bi bilo po grošu in so tudi delali ž njim tako. Natočil je eden vse kozarce, drugi, ki je sedel poleg mene, jih je pa z urno roko prevračal, da je teklo od prta kot od dežnika. Nato me je objel in poljubljal na čelo, da so me bodle na angleški način pristrizene brke in klical: „Živi, brate Slovenac!“

Tako se je vlekel večer med petjem, govorancami, dovtipi in pitjem. Nazadnje je pokal celo šampanjec. Dve zjutraj je tolkla že metliška ura, ko smo se spravili. Doktorji so zapeli sredi mesta še pesem: „Al' me, al' me boš kaj rada imela“, naredili še račun — oni, ki je prevračal kozarce in imel na angleški način pristrizene brke, je vpil, da plača on, — nato se skobacali v kočijo in se odpeljali. Tudi midva sva dobila od njih dar, menda zato ker sva pomagala piti. Gostilničar naju je peljal spat — bila sva precej dobre volje — in godrnjal: „Ribničana sta, ne? Jezik vaju razodeva. No, nista videti ravno cepca. No, bosta pa zastonj spala.“ Ker je bil on zadovoljen, sva bila tudi midva in nisva prav nič protestirala. Drugo jutro sva izvedela, da so tisti trije doktorji iz Karlovca in da se pripeljejo vsak teden vsaj enkrat v Metliko kroat. Če so prav dobre volje, gredo plesat na mizo, ne da bi kaj prevrnili. Z veselimi spomini sva zapustila Belo Krajino. V Hrastu sva še spila pol litra za slovo, zmotil naju je napis na gostilni:

„Danas smo, jutri nismo;
to nam piše sveto pismo.“

Nato pa sva se prevesila čez Gorjance, skozi dolensko stolico Novo mesto, čez dolensjske vinske gorice, obiskala sva celo slavno višnjansko mesto, in nato v Ljubljano.

Izor Etran:

Kam?

Vihra na hribu plašč – glej, tujec čaka	Izteza v daljo se iz dalje roka
in tožno pesem svira že cigan	in hrepenenje kliče in ihti . . .
in trudna pesem sredi noči plaka	kot večnost temna, kot prepad globoka
in čaka zore, čaka dan in plan . . .	očem se senca iz davnin reži . . .

In svira pesem, svira iz davnine;
zakriva dekle trudne si oči
in čaka težko, da polnoč izgine,
a, da izgine, tega se boji . . .

Rastislav:

O sv. Martinu.

Dolenjski kmet se že dolgo naprej veseli sv. Martina; takrat namreč „vino krstijo“. Do sv. Martina je še mošt, o sv. Martinu pa postane vino; da pa postane mošt tudi formalno vino, ga je treba „krstiti“. Torej pravzaprav mošt krstijo, ne vina, a ljudski izraz pravi „vino krstiti“ in pri tem tudi ostanimo, sicer nas zna kak Dolenjec prijeti za besedo.

Dan pred sv. Martinom je. Pred seboj imamo dva dolenjska očaka stare korenine, Strajnarja in Brezarja.

„Jutri grem v Lisec, vino krstit,“ pravi Strajnar. „Saj pojdeš z menoj, Brezar, kajne da?“

„Ne bom se branil,“ odgovori drugi, „ker vem, da hrani tvoja zidavnica najboljšega v Liscu.“

Tako sta sklenila. Drugi dan proti večeru poišče Strajnar svojo bisago, dene v en konec svinjsko gnjat, v drugi par mesenih klobas, v žep vtakne velikanski ključ od zidanice, čez ramo obesi dva prazna putriha ter se napoti k Brezarju. Ta se je bil že tudi pripravil, ker ni hotel, da bi ga bilo sram pred sosedom. V bisago je potisnil pleče — seveda ne svoje, ampak svinjsko —, jeterno klobaso in vogel domačega kruha. Nato soseda odideta.

Med potjo se pogovarjata o letini, o letošnjem in lanskem vinu ter o vinoreji sploh. Spominjata se boljših let in prerokujeta slabše čase. Marsikako modro uganeta, preden sta pri zidanici, kajti Lisec je strm hrib, koder še mladi ljudje ne morejo hitro hoditi, kaj šele stari, kot sta Strajnar in Brezar.

Naposled dospeta do zidanice. Strajnar potegne iz žepa ključ ter odpre vrata. Tema je kakor v rogu. Strajnar poišče za tramom lojevo svečo ter napravi luč.

Brezar razloži medtem po mizi vsebino svoje bisage. Strajnar se sicer brani, češ da je on njega povabil, a nič ne pomaga. Nato natoči vina, toda še starega.

Razgovor se prične tako, kot navadno ob takih prilikah: Brezar hvali Strajnarjevo vino, Strajnar pa Brezarjevo — pravzaprav svinjsko — pleče ter kruh. Omenjata, kolikokrat sta že skupaj vino krstila in ugibata kolikokrat ga še bosta. To je bila Strajnarju voda na njegov mlin.

„Dostikrat sva ga že krstila, pa ga ne bova več dolgo,“ začne. „Postarala sva se, postarala.“

„Postarala pa, postarala,“ pritrdi resno Brezar, ki je slutil, kam veter vleče. „Že sedmi križ mi leze na hrbet.“

„Meni jih pa že sedem sedi na hrbtu,“ vzdihne drugi. „Roke postajajo lesene, noge mi odpovedujejo, moči me zapuščajo; vidim, da je treba mladih moči k hiši. Glej pa sva s staro tako-le uganila: naš Matevž in tvoja Minka se rada vidita, kaj pa, če bi ju sklenili. Lep par bi bil.“

Brezar malo premišlja, ker noče takoj pritrditi, da bi sosed ne rekel, da komaj čaka na priložnost, ter reče čez nekaj časa previdno:

„O tem bi se dalo govoriti.“

„Saj ne zahtevam bogvekaj,“ nadaljuje sosed. „Slab ženin, ki bi se ne upal preživljati svoje neveste. Jaz iščem sinu le pridne gospodinje.“

„Pridna pa je pridna, moja deklina! A praznih rok je ne dam od hiše. Petsto ji dam in balo, da jo bodo zavidala vsa dekleta v fari.“

„Jaz pa sinu lepo kmetijo brez dolga. Če bosta pridno gospodarila, se bosta dobro imela in tudi kopica otrok bo imela kaj prigrizniti.“

Po raznih ugovorih in protiugovorih od strani sosedove pravi Brezar:

„Pa udariva, sosed! Tvoj Matevž je najboljši fant, moji deklini pa tudi ni kaj reči: pa naj se vzameta!“

Soseda si sežeta v roke.

Za „likof“ pa je „krst“. Strajnar natoči kozarce z moštom, prilije par kapljic starega vina, vstane ter reče slovesno:

„Bog daj, da bi ga še leto osorej krstila zdrava in vesela kot letos!“ To je skoro stalen izrek pri krščenju vina in nato ravnotako stalen odgovor:

„Bog te usliši!“

Trčita in izpijeta. Zdaj je letošnji pridelek že vino. Torej se lotita novine in načneta vsebino Strajnarjeve bisage.

Vino jima začne lezti v glavo; postaneta zgovorna, zlasti Brezar.

„Nisva še tako na koncu ne“, začne, „še ga bova pila, ako Bog da in sv. Martin. V svojih udih čutim tako moč, da se poizkusim z vsakim fantom na vasi.“

Soseda hoče prepričati o svoji moči tudi dejansko; zato vstane in ga strese za rame, rekoč:

„Pa se poizkusiva, če te je volja!“

„Pusti me“, se brani Strajnar, „saj poznam tvojo moč, samo nad menoj je ne poizkušaj!“

S tem se Brezar zadovolji in sede. Možaka prihajata vedno bolj v ogenj. Ne traja dolgo in iz zidanice se začuje hripavo petje:

„Na svetu take rož'ce ni,
kakor je vinska trta:
pozimi spi,
polet' cveti,
v jeseni vince daje.“

A Brezarju to še ni dovolj. Vstane, vzame poln kozarec in zapoje v hreščečem basu tisto najbolj znano dolenjsko:

„Živa žaba noter plava,
da b'le venkaj splavala!“

Ko trčita in izpijeta pa:

„Je že venkaj splavala.“

Našima starinama ne bomo zamerili, da sta tako „korajžna“, dolenjski kmet je pač dobrovoljček, ki je ves srečen pri polnem kozarcu domačega vina v svoji priljubljeni zidanici.

Dolgo še sedita naša znanca pri kozarcu novokrščenega vina. Pogovarjata se o svojih mladih letih, kako sta krave skup pasla, fantovala, se

ženila, itd. Omenita tudi nekatere dogodke iz zakonskega življenja hvalita svoji ženi in kujeta načrte za prihodnost. Ko začne Brezar siliti domov, ga Strajnar zavrne:

„Ne bodi mevža, Brezar! Jej, pij in bodi dobre volje, saj veš, da sv. Martin ni vsak dan!“

Brezar se hočeš nočeš vda in ostane.

Okrog enajste ure ponoči se začneta odpravljati proti domu. Ostanke jedi spravita v svoji bisagi in Strajnar napolni svoja dva putriha in par steklenic za Brezarja z novokrščenim vinom. Brezar pa se brani vzeti vino.

„Glej ga no“, se huduje Strajnar, „prazne bisage mi pa vendar ne boš nesel domov! Kaj bi pa rekla moja bodoča snaha? Tiho bodi in vzemi!“

Brezar se vda. Zakleneta hram in odideta najboljše volje in v najlepših rožicah domov. Malo težko je šlo, a šlo je vendarle. Zdaj se je spotaknil eden, zdaj drugi, in Brezar se je neprestano hudoval nad nerodno potjo.

Na vasi so peli fantje, izmed vseh si lahko čul Strajnarjevega Matevža.

„Že spet fantuje po vasi,“ se je jezil Strajnar.

„Fant je fant, ne pomaga nič,“ ga je tolažil Brezar. „Midva sva bila taka, najini otroci so taki in otrok otroci bodo ravnotaki. Potrpi, ko dobi družico, bo drugačen.“

Možaka sta se primajala do doma. Voščila sta si lahko noč in skorajšnjo svatbo ter se razšla.

Strajnarjev Matevž in Brezarjeva Minka pa, mislim, da se bosta še dolgo spominjala, kako sta njuna očeta letos „vino krstila“.

OCENE.

Silvan. Pesmice gredo do srca, torej ste svoj namen dosegli, vsaj deloma. Vaša forma ni povsem zadovoljiva, rime so semintja slabe, stihe štejete natančno in vestno in kitice z ozirom na arhitektoniko matematično natančno izgledajo ena drugi enake. Sicer imava v tem oziru lahko oba vsak svoje mnenje; jaz n. pr. smatram to kot neke vrste nepotreben konservatizem. Priznajmo vendar enkrat, da značita Cankar in Zupančič, kar se tiče jezika in predvsem forme, na polju slovenske umetnosti nasproti Stritar-Gregorčičevi šoli velikanski napredek, da Zupančičeva pesem semintja ni nič manj kot sinteza poezije, slikarstva in muzike. Iz konstrukcije verzov samih lahko sklepate, kaj se godi v pesmi, arhitektonika sama učinkuje kot veter, ječanje, blisk, strela... Z idejami, ki jih Cankar in Zupančič propagirata, predvsem z ozirom na religijo in moralo —, s temi idejami se nikakor ne strinjamo. Slovensko katoliško-narodno dijaštvo jim je nič manj kot slovenska katoliška javnost napovedalo boj na nož, boj na življenje in smrt. In če smo na tem principielnem polju v nasprotju, s tem še daleko ni rečeno, da je pri nas vsaka nepristranska kritika nemogoča. Priznajmo vsakemu, kar mu gre — in naj je tudi naš nasprotnik; eventualne pridobitve na polju slovenske umetnosti vestno registrujmo in si jih prisvojimo; to je prva stopinja, ki je potrebna — in šele potem pride druga, da bomo namreč v umetnosti sami dajali vodilno smer tudi nazunaj, v širši javnosti. Ta preobrat je nujno potreben in tu je zopet delo, ki čaka predvsem naše mlade generacije — ki naj nastopi z

jasnimi načeli in odprtim vezirjem in seveda — temeljitim znanjem. Ali bodo naši ljudje dovolj resni in dovolj močni za to? — Jaz v tem oziru stavim svoje upanje na mlajšo generacijo, ki pride iz gimnazijskih vrst. — Par Vaših stvari ob priliki priobčimo!

Dolski. „Benetke“ — zelo lepo, samo ta prešmentana oblika. Imate dober okus, da rabite klasičen ritem, če opevate Benetke; toda jezika še nimate zadosti v oblasti in se semintja verzi zelo težko bero. Treba je vedno piliti, izbirati si blagolasne besede in jih zlitii v mehke lepodoneče verze. Ja — to je pa že prava umetnost! Pa tudi Vi slutite pravo umetnost, vsaj po tej pesmi soditi! Kolorit Benetk ste deloma zadeli, tistih devetero muz od vzhoda tudi odgovarja resnici, kajti Benetke so bile faktično komunicujoča posoda med vzhodno in zapadno kulturo. Pesem morebiti z malimi izpremembami priobčimo. — „Slikarjeva nevesta“ se Vam ni posrečila! — Pošljite le še kaj!

Silvijan. Mislim, da se ne motim, ako Vam na pesniškem polju prorokujem — lepo bodočnost. Vaše misli so sicer semintja še zelo zapletene, brez sistema in reda. Odkrito povem, da nisem natanko razumel duševnega procesa, ki ga opisujete v pesmih, ki ste nam jih poslali. Semintja imate kak prehod, ki na kakega bolj nežnočutečega vpliva kot pest v oko, na druge krepke kritične narave pa napravi komičen vtis, n. pr.:

... in spoznanja dan
je osvetil plan,
kjer je duša sama
poslušala pesem — v ran ...

Da bi kaka umetniška duša s prav posebnim užitkom poslušala pesem v ran, o tem menda sami dvomite. So pa zopet verzi, kjer mislim, da čitam Dragotina Ketteja —, verzi, ki teko bogato in ponosno, kot mogočna reka poplpi pokrajini, n. pr.:

Očitaš mi trdo, — da nimam srca,
da slep sem za divne lepote,
da gluha sem tu v sredi šumenja sveta
in nem sredi bojne besnote.

Toda to so lepi fragmenti, ki jih ne moremo iztrgati iz nepopolne celote. Pošljite še — toda idealno bolj konsolidirane stvari, kjer bodo misli jasno izražene, kajti tu faktično pogosto ne vem, kaj začeti. Torej na svidenje!

Rastislav. V Vas se nam obeta nov slovenski humorist. Pišete s čilostjo in svežostjo, ki mi je zelo všeč. Opis, kako se pripelje prestrašeni „Ostrašek“ v vas, kako je naenkrat vse na nogah, zmešnjava, razburjenje ... Ta opis se Vam je izborno posrečil. In še par partij je, kjer dokumentirate svoj talent. Toda tudi v humoreskah je treba verjetnosti. Ostrašek je značaj, ki ga skoro ni mogoče umeti; strašljiv, kar že ime pove, je vendar zmožen, celo vas, ki ga dobro pozna kot širokoustnega strahopetca, potegniti seboj v zelo romantično dogodbo, kjer igrajo neizkopani zakladi in sami „bognasvaruji“ veliko vlogo. Kaj pa je vendar videl Ostrašek v Suhem Dolu? Bistvo humoreske ne obstoji v tem, da se vse ljudi za nos vleče in tudi čitatelje! To je aktivna in pasivna stran — In kakšna sta bila Ostraškova spremljevalca, da sta na vse nesramne Ostraškove laži čisto navadno molčala. Da se biciklista s prižgano lučjo zamenja s hudičem, ta je tudi debela in je bila le pred nekaj desetletji mogoča. — Vsa čast Vašim talentom, toda bodite v kljub svoji razposajenosti verodostojni, potem je pa „Zora“ Vašemu humorju takoj na razpolago. — Le krepko naprej in sigurno še kaj pošljite. S tem smo res v zadregi. Pa poboljšajte se!